

MÜHLE KERTÉSZETI TELEPE TEMESVÁR

Árjegyzék ingyen.

Anyák, óvjátok gyermekeltek a hátrgerincelgömbüléstől!!

Nincs többé elgömbült test!

Ha az én utól nem ért, a legismertebb orvosok által ajánlott Orthopéd-támasztó használatát. Milyen könnyű és hygienikus! Vattázás nélkül elfedi az egész elgömbülést. Férden nővére hajlandó iskolás gyermekeknek nélkülözhetetlen mentő- és óvóeszköz! 30 éve fennálló testgyógyászati mintázatomban a legkézzelvezhetőbb technikát követtem és mérsékelt árak mellett készítek, továbbá: egyenesítők, járókészség, műlábak és műkezek, cs. és kir. szab. KELETI-fele sérvkötők, haskötők.

Uj! Gummi-görcsérharisnyák varrat nélkül, valamint a betegápoláshoz szükséges eszközök. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

KELETI J. orvos-sebész műszerek és gummiáruk-gyára : : : Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. szám.

Akar-e szép lenni?

Akkor ne használjon mást, mint a legjobbnak általában elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, amelyről rózsas, úde, selymes arczbort nyer, eltünteti a ráncokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyáralásnál a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háztartási orvosság, szemszorgatás, izmák és szájüreg ellen. A fogak fehéritése és épségtartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háztartási gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkiismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.
Rogátsy-féle borax-öröm 1 K, borax-szappan 80 f. borax-pouder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Vagyongyűjtésre, tőkebefektetésre, ajándékozásra

legalkalmasabb minden bankszakember véleménye szerint a

Konvert. jelzálog sorsjegyek

mert ezen sorsjegyeknek évenként hat huzásuk van, mert ezen sorsjegyek még 52 évig játszanak, mert ezen sorsjegyek fönyereménye

egy millió korona,

a melléknyereményei pedig :
500.000, 300.000, 200.000, 100.000 K stb.
mert minden sorsjegy okvetlen nyer, sőt minden sorsjegy többször is nyerhet; akár évenként mind a hat huzásuk is, mert a legkisebb nyeremény, melyet minden sorsjegyet nyernie kell, 140 korona, azonkívül egy kb. 30 korona értékű nyereményjegy.

Egy darab sorsjegy ára 127.- K

Előlegül küldendő 10.- K

A főmaradékoztartás : 117.- K
a vevő tetszése szerint (de legalább évenként 10 kor. által) törlesztheti. A hátralékos tartozás után, melyet a törlesztések csökkentenek, 6 1/2 % kamat fizetendő. Az előleg beküldése után a megrendelő azonnal megkapja a sorsjegy számával ellátott leadványt, melyet hűvelni, nyitni bír.

Sziklay Géza és Társa bank- és váltóüzlete
Budapest, VIII. kerület, Baross-tér 3/V. szám.
(Saját házában. József főherceg-szálló.)

Páratlan és csodás hatású arczséptítő és finomító a Földes-féle

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szépt. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-pouder 1 K 20 f. három színben kapható. Tessenék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal a készítő : : : :
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Párisi világkiállítás «Grand Prix» 1900.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

mosóvíz lovak számára

Szövedjegy, ezimke és csomagolás védve.

Egy üveg ára 2 K 80 f.

40 év óta az udvari- és versenyistállóban van használatban nagyobb strapáknál elő- és uteró-sítónál, inak merevségénél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat

Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellékelt védjeggyel valódi. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve

Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 26.

BLÜZKÜLÖNLEGESSÉGEK COSZTÜMÖK ALJAK PONGYOLÁK FALUDI LÁSZLÓ

BUDAPEST
ANDRÁSSY
UT. 48.
DÍVATLAPINGYEN

Természetes forró-meleg kénes forrástó
a Thermál-szálloda földszintjén,
iszapborogatások, kő- és kádifürdők
a Nagyszállóda földszintjén. Gondos penzió. A téli fürdővadászra vonatkozó felvilágosítás végett forduljon a budai Szent-Lukács-fürdő igazgatóságához.

WINDISCH-GRAETZ

HERCZEG

tekaj-hegyaljai borpincézése Sárospatakon.
Eredeti töltésű palackozott

TOKAJI BOROK

a hercegi jószágkormányzás saját kezelésében.

Kivonat a nagy árjegyzékből:

1904. Tokaji számozódai	Arak 05 literes palackban:
1901. " " " " " " " "	kiváló finom " " K 2.-
1906. " " " " " " " "	kővér edeses " " K 3.-
1889. Ó-Tokaji " " " " " " " "	kitűnő évjárat " " K 4.-
1883. " " " " " " " "	" " " " " " K 8.-
1880. " " " " " " " "	kiváló különlegesség " " K 10.-

Tokaji aszu- és természetes gyógyborok:

1904. Tokaji aszu 4-puttonyos	" " " " " " K 4.-
1901. " " " " " " " "	" " " " " " K 8.-
1889. " " " " " " " "	gyógyaszu " " K 10.-
1874. " " " " " " " "	Cabinetaszu " " K 16.-

Szátküldés a sárospataki várpincéből, bármely posta- vagy vasúti állomásra bérmentve. A megrendelt borok vételára, ha előre be nem küldött, utánvételeztik. Egy 5 kg-os postaköször 5 filléres palackot tartalmaz.

Megrendelések címzendők: **Herczeg Windisch-Graetz** Lajos központi irodája Budapest, IX., Lónyay-utca 14. TELEFON-INTERURBAN 108-65.

HARISNYAHÁZ!

KARDOS és STEINER VI., Andrássy-ut 50. (Kötelező).

Harisnyák, keztük, trikók, árak, övek, színházi és sport különlegességei csikkek.

Szénásy, Hoffmann és Tsa

szelyemáruház, IV., BÉCSI-UTCZA 4. SZ.

jelent, hogy a **farsangi ujdonságok** megérkeztek.

Duplaszéles creppe meteor	Duplaszéles cachimire de soie
" " creppe charmeuse	" " chinée voile
" " reczés cachimir	" " Voile de soie chine
" " brillante	" " bordűrrel stb. stb.

A farsangi vásár keretében

csipke-ruhából, himzett japán-selyem-ruhából, himzett francia batist-ruhából, arany, ezüst és fekete állter-ruhából

NAGY OCCASIÓT

rendezünk, mely alkalommal az itt felsorolt, ugyszintén fehér és fekete csipkekelmék melyen leszállított árban kerülnek eladásra. — Továbbá:

Louisienne souple minden színben	— 95 kr.
Taffete brillante minden színben	— 1.10
Fehér bál messaline	— 95
Duplaszéles pettyes gaze-ruhára	— 95
60 széles juponnais minden színben	— 95
120 széles kínai selyem-creppe, bál ruhára	— 2.90

Fej- és váll-echarpeok 2-2 1/2 méter hosszúságban, voile de soieből 1 fittól kezdve. Fekete taffották: 75, 85, 95, 1.25, 1.35, 1.45 és feljebb.

Az összes arany, ezüst, ivoir és fekete aplicatiókat kiárusítjuk.

Szénásy, Hoffmann és Tsa

szelyemáruház

CSAKIS: IV., Bécsi-utca 4. szám.

Minták vidékre ingyen és bérmentve.

9. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, FEBRUÁR 28.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.

Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — 16 korona.
Félévre — 8 korona.
Negyedévre — 4 korona.

A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-határozott viteldij is csatolandó.

FALUSI DÉLUTÁNOK.

A MEGBOLDOGULT báró Kemény János (a Zsigmond öcsese) váltig szerette hangoztatni a klubban és az országházi folyosón, hogy csak öt tökéletes dolog van a világon: az angol parlamentarizmus, a milói Venus, a sakk, a pápaság és a zsidós kalabriaszt. A többi minden el van imitt-amott hibázva, csak ez az öt örökkévaló.

No, ugyan nem volt igaza, mert rövid néhány éve, hogy meghalt, s immár vége van a töké-

letességek közül épen annak, a melyet ő mégis titokban valamennyi fölé helyezett: a zsidós kalabriaszt.

Az új politikai áramlatok megölték a zsidós kalabriaszt. Igen, a politikai áramlatok, mert ez a két kedvező nemzeti foglalkozás bizonyos összefüggésben van egymással. S ha legalább külön csinálnák az emberek, hogy addig ne kártyáznának, a míg politizálnak, vagy addig ne politizálnának, míg kártyáznak (a hogy Podmaniczky is kontemplálta, ki válságos napokon ráförmedt a politizáló képviselőkre a klubban: «menjtek körlek kártyázni»). Oh, nem bizony. A világért se tudnak megvalni egyiktől sem, kártyázás közben is politizálnak s a politikában is kártyáznak a magyarok, — még pedig nem egyszer hazárd módon.

Innen van az, hogy a divatos kártyajátékok rendszerint kifejezi politikai hangulatukat és vice-versa. A Bach-rendszer alatt a jámbor preferáns dominált, vagy a esendes pikét, a provizorium alatt a konzervatív tarokk (Paskievics és Klopiczky), Deák idejében a ferbb

FALUSI DÉLUTÁNOK. — Márton Ferenc rajza.

(akkor még volt mit veszteni), a Tisza-árán a Kőrösi Sándor által kitalált Faramuci (a melyben nem kellett gondolkozni), az egyház-politika hangulatában pedig a zsidós kalabriasz jutott méltó virágzásba. Ez most már megdönthetetlennek látszott.

De a mint előre kezdte vetni silhouetté-jét a szocializmus, a «kis ember» érdekének felkarolása a politikában, a kártyajátékokban is be kellett állni egy ezt kifejező fordulatnak, vagyis megszületett az «alsós», melynek az a lényege, hogy az alsók fölibe kerekedjenek a felsőknek.

Az alsós speciális magyar találmány, állítólag egy nagyváradi gabonakereskedő agyából pattant ki. Nincs benne semmi nemesebb stíl, mint a minő van a harminezhármas tarokkban, vagy a zsidós kalabriaszban, nincs benne harmonia, szimmetria még kevésbé, tarka-barka, kusza és logikátlan, de fordultatos s tele van váratlan eseményekkel, olyan, mint a bohókás operette a klasszikus színpadi művek között, s még sines a századnak egy találmánya se (elbújhat Edison is), mely olyan villámgyorsan furakodott volna be az emberiség közszükségletei közé. A kártyajátékok Napoleonja, mely egy karika-esapásra hódította meg a világot. Játsszák ezt már mindenütt. Kínában a rizsföldeken déli pihenőkor ezt űtik a kulik, jól végzett minisztertanács után ehhez űlnek le a Menelik miniszterei, (bizonyosan maga a negus is) s hallani a nisni-nowgorodi vásáron, az egyiptomi gúlánál, a Himalaya alján, és talán még az izlandi kecskepásztorok kártyázásánál is a zengetes magyar varázs-szavakat: «hu», «vanák», «fedsár», — mint akár a berlini és drezdai kávéházakban az «Uhu», a «Vannak» és a «Fedák Sári» helyett, — melyek lényeges figurái az «alsós»-nak.

Ha a fentebb felállított teoria csakugyan igaz, vagy ha csak némileg igaz is, t. i. hogy nálunk a kártyajátékok a politikai hangulatokhoz idomultak, akkor az alsós alkonya is megérkezik, ez a hatalmas titán is meg fog bukni egy napon, sőt már eddig is esodálatos, hogy — a politikai helyzetet tekintve — ki nem formálódott egy olyan játék, melyben a király út el mindent, s mely kiszorítsa az alsóst. Semmi kétség, hogy ez meg fog történni, mert ezen a téren mi magyarok vezetünk, de ez idő szerint még az alsós a szuverén, mely minden egyéb játékot elnyom.

Egy csöppet se lehet tehát csodálkozni a «Vasárnapi Ujság» «Falusi délutánok» című képen, sőt bár egészen új és eredeti, mégis mint kedves ismerős hat ránk. Hogy miért nevezte el a jeles rajzoló «délutánok»-nak, holott több délutánt egynél alig lehet ördögösség nélkül egy rajzban megörökíteni, annak bizonyosan az lesz a Hübner, mert pars pro toto, ezzel a délutánnal meglehetősen egyöntetűek a plebános úr többi délutánjai is.

Hát igen, falun vagyunk, a plebánián, s miután a főtisztelendő úr elvégezte már a templomban a litániát s az öreg asszonyok, a kik hallgatták, hazasozogtak botosaikban a ropogó havon, most már az ördög bibliája következett s egész animálódni folyik az alsós.

Hogy miért volna éppen vasárnap? — kérde az olvasó, vagyis inkább a kép nézője. No, biz' ahhoz nem kell valami különös Seherlok Holmesi ész. Vasárnap azért van, mert különben a templombíró ő kigyelme, a ki itt az egyetlen munkásember a maga paraszti mi-voltában, nem ült volna be szükségéből sem harmadiknak, lévén otthon terjedelmes gazdasága körül egyebkor mindenféle apró-cseprő teendője. Hogy pedig miért van a képen tél,

mikor a külső világból semmi se látszik, se a hóval fedett házfedelek és mezők, sem az azokon feketedő foltok, a disznópörkölések nyomai, arra is templombíró uram vezet rá, mert ha nem tél volna, még vasárnap délután se maradna vendég, hanem kimenne a vetéseket megnézni, vagy a szőlőt, de erre mutat a «gibicz», a segédjegyző is, a ki köpönyegben van, — mit keresne rajta a köpönyeg, ha nem volna tél? Még így is nagyon furcsa, már egy félórja fölvette, hogy neki halaszthatatlan dolga van (csinos, mézeskalácsos szívek képekére való pofa), bizonyosan menyecske van a játékban, vagy Juczi, a mézszáros kisasszonya, mindamellett nem bír megvárni a lebilincselő látványoktól s ott ülven a nyalka szolga-bírói őrök mellett, a ki hazajön a városból vasárnaponként s a ki sógora lesz, ha Juczit elveszi, lelkének minden rokonszenvével kíséri jó és balszerencsését s már talán huszadikszor fogadkozik:

— No, még egy kiosztást megvárok.

Élénk, kifejező, beszédes kép: a plebános úr jól táplált, kedélyes arcán a meglegedettség honol. (Tudjuk már, ki van nyelésben). A szőnyegen levő parthievel is körülbelül tisztába jutott, átértvén a czirkumstancziákat, hogy hol van a tőkász, még csak egy kérdés feszélyezi, meg van-e támasztva az «adutt kilenczes» vagy pedig el lehet-e fogni? A hetyke őrökön van a sor az akcióban. Neki kell most ráadni. Bizonyos fölénnyel ül ott, érezve személye előkelőségét és a demokráciának hozott áldozatot, hogy egy paraszt partnerrel ült le (de hát a kártya-szenvedély jobban egyenlősit, mint minden jelszó és intézmény), nyugodtan fújja fölfelé a cigarettá füstjét, minden mozdulatáról leri a kényeskedés; nagy fífkával kombinál, hogy üssön-e vagy ne üssön, mintha ezen fordulna meg Európa sora. Habozik, mint XIV. Lajos öltözés közben, hogy melyik mellényhez nyuljon. Hol ehhez a kártyához kapkod, hol a másikhoz. Végre meglen-dít egyet, meg visszateszi. A gibicz szeméi szinte kidagadnak a feszült várakozásban. A plebános le teszi a kártyáját és kissé hátradől. «Utcunque szundikálok közbe egyet, ha majd elhatározza magát, költson fel» — zsörtölődik tréfásan. A fiesür még egyre kombinál. Homlokán, szemében valami belül épülő titokzatos stratégiai tervezetnek külső színterítői, felhői és megvillanásai vonulnak el, mialatt ideges türelmetlenség és fagyaszto csend támad a szobában s a templombíró bütykös ujjai közt, melyek jobban tudják fogni a kaszát, megreszktenek a kártyalapok...

Az óra esendesen ketyeg ez alatt a falon, lomhán húzódik odább-odább a mutató, míg az idő sebesen rohan előlük, négyeszerre sebesebben a szokottnál, mintha éreznék, hogy itt nem veszik angol értékben és nem tartják nagy becsben, — sőt ellenséges érzülettel azzal dicsekednek, mikor majd nagyokat nyújtózkodva abbanhagyják éjféltájt:

— Ejnye, beh pompásan agyonütöttük az időt.

A MAGYAR ASSZONYOKHOZ.

— Hír a falunkból. —

Sok a falunkban a lakodalom, És a keresztele kevés. Évek óta a hogy számlálom: Előnt miattad én édes fajom, A fájdalom és a szégyenkezés!

Szomorú ház az, a hol nincs gyerek... Mint a virágtalan határ. A kert kizöldül, de ránk nem nevet,

Mert lombja közt virág nem integet, S az is szomorú, a ki arra jár.

Gyermekeklen házak, utozák, faluk, Ti megátkozott fűgék, Holott a rügy virágba sohse fut: Ha Magyarország kárhözatra jut, Ti hoztok szegényt, pusztulást reánk.

... Oh töltse be, — mint szebb jövőnk dala, A gyermekszíva e hazát: S ne legyen itt falu, sem egy tanya, Hol a ti lelketek ne rajzana: Szép magyar asszonyok, magyar anyák!

Szabolcska Mihály.

VELENCZEI ÉJ.

Árny simul ódon, nagy palotákhoz, A ragyogó víz elkomorul, Vén paloták nagy, fekete árnya, A ragyogó telt holdat imádvá, Arczsal a vízre borul.

Halk csobogás. Birkózik az árral Köből rakott sok utcasarok, A nagy éjt lassan, ringva bejárják Karesű sötétlő, fekete bárkák, Mint sötét gondolatok.

Ó paloták közt, mint bárka, melyet Ringat a hullám dajka-dala, Uszik a lelkem: istennek fáradt, Őszi magányos estellen támadt Szomorú gondolata.

Messze, hová az árny sosem ér el, Reng a víz fénylő tükre felett, Égő barázdát vonva az árta, Lampiónos, nagy virágos gálya, Mint róza, mely vízbe esett.

A gálya dalol. Az illatos éjben Dal zendül, bús, elhaló, Reng az aranylő barázdá a habban, S a lelkemen úgy hűz végig a dallam, Mint karesű, virágos hajó.

Kisérök gondok, mint fekete bárkák, Reszkető, fényes nyomát; Ó paloták közt, árnyba, magányba! Reszket a zengő bús szerenata Az éjen s a lelkemen át.

Nagy Zoltán.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta MIKSAZÁTH KÁLMÁN.

— Hm, — dörmögte Bibera, levetvén róka-prémes csurapóját, mert már meleg kezdett lenni a teremben. — Ez már ok. Ezt mondta volna kegyelmed a legelőbb.

Gosznovitzer Dávid uramat göröcs köhögés fogta el, a vér mind arcába tolt, mindamellett integetett a kezével, hogy ő akar szólni. De ez nem történhetett meg előbb, csak miután Trück Sebestyén háthaütötte egy kicsit a göthös tanácsurat.

— Nekem nem az a kifogásom, nemzetes tanács, Nustkorb uram, szenátortársunk ellen, hogy egy emberéletet, a Görgeyét, megkimélte, mert Lőcse városa még elég erős arra, hogy a kívül akar, elbánjon, ha még olyan hatalmas lenne is, hogy a felhőket érné a feje, de arra már nem elég Lőcse városa, de semmi földi hatalom se, hogy egy embert, a kinek könnyelműségéből hagyják a vérért elfolyni, hogy egy életet, mely nem kiméltetett meg a kellő pillanatban, visszaadasson.

Nyugtalan mozgás, fészkelődés keletkezett a

tanácsasztal körül. A szenátorok összenéztek, csodálkozva, mi akar ez lenni.

— Csak úgy sebtiben beszéltem a hajtók közül némelyekkel, kiket a kocsiakra fölvetünk, — folytatá Gosznovitzer, — az idő rövidsége és ezeknek az embereknek az együgyűsége lehetetlenné tette, hogy alapos tájékozódást szerezhessenek, de annyi már világosan áll előttem, hogy egy hajmeresztő és mindenesetre keresztényietlen, az emberi érzéseket megbecs-telenítő eljárás történt a sebesült bíró irányában, a mennyiben a helyett, hogy a sebeit be-kötözték és a vérzést elállították volna az arra hivatottak, fölkapták, — úgymond, — nem tudom, igaz-e, és szaladgáltak vele, mint az ürül-tek, míg csak ki nem folyatták minden vérért, vagyis míg szándékosan meg nem ölték.

Erre megint rájött a köhögés Gosznovitzerre, de most már hagyta Trück Sebestyén (csak hadd fuljon meg), a szenátorok megdöbbenve ültek az asztalnál. A kiröpített vád új volt és megfoghatatlan, a helyzet kínos... A karzat felől morajló zúgás hallatszott, mint mikor vihar súvít a búzák fölött.

— Nem értem ezt a dolgot, — zavarta meg a kínos hallgatást az elnöklő aggastyán, szép kék szemű Nustkorb felé fordítva, ki nyugodtan, egykedvű arczsal ült székében.

— Én értem a rókát, — vágott közbe jelen-tős tekintettel Brunek, — ki így közelebb jut a szőlőfűrthöz.

— Mit szól ehhez Nustkorb uram? — kérde Mostel. — Világosítson fel bennünket!

— Bevárom, míg kiköhögje magát, — felelte Nustkorb egyszerűen. — Hátha még van valami megjegyzése.

— Igaz vagy nem igaz? Ez a kérdés! — pattogott Mauks Donát, öklével az asztalra ütve.

Ez volt az első ingerült mozdulat. Ez szabadtította fel a féken tartott indulatokat, mint a hogy az első szikra gyújtja fel a felhalmozott puskaport. Zagyva láma támadt. Mindenki beszélni kezdett. Tíz-húsz kéz hadoná-szott, mintha láthatatlan cséplőkkel ütögetné-nek valakit. Egy-egy értelmes kifakadás is ki-kiesendült a babiloni zajból:

— Hisz ez formális gyilkosság!

— De halljuk hát körülményesen!

— Ohó! Szép dolgok kezdenek kisülni.

Ezalatt az asztalmas Gosznovitzer egyet-kettőt lélegzett, szaporán, mint a harcra, ha ismét vízbe teszik, arcza visszanyerte eredeti színét, kidülledt szeméi helyreigazodtak, és így szólt felemelt hangon:

— Én a felelősséget Nustkorb András uramra hárítom, mint a ki egyedül volt jelen a tanácsból.

— Trück Sebestyén is ott volt, — jegyezte meg egy hang.

Trück Sebestyén sápadt volt, mint a halott, behúzta fejét a vállapoczkái közé és diderege panaszkodott, hogy láza van, sőt már odakünn is beteg volt, neki hagyjanak békét, ő megy is, azt mondja, haza lefeküdni.

A zürzavaros kigyósziszegés közt csak a Nustkorb ajkán játszott megvető mosoly.

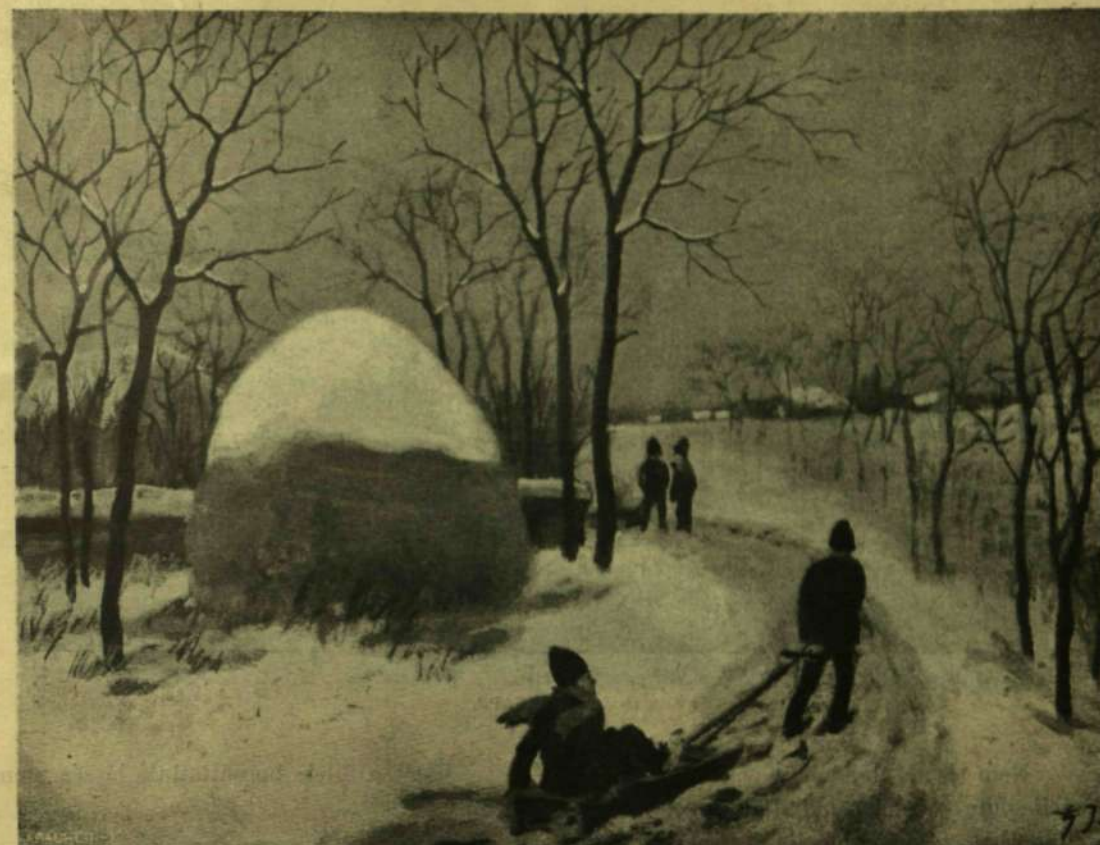
— Bevégezze Gosznovitzer uram? — kérde zavartalan, egészséges hangon.

— Úgy látszik, — felelte Gosznovitzer szárazon.

— Ennélfogva én kérek szót.

— Igaz vagy nem? — hajtotta egyre Mauks Donát. — Csak erre felajeln!

— Úgy van, nem szabad engedni sokat beszélni, — vélte Brunek Máté, kinek eleme voltak az ilyen perpatvarok, — mert ez a pokolból is képes magát belemosni a mennyországba.

SZÁNKÓZÓ GYEREKEK. — Gál István rajza.

Mostel uram összeráncolta a homlokát és rápörkölt:

— No, ezt ugyan eltalálta kegyelmed. Nem szegényli magát, hogy éppen attól venné el a szót, a kit támadnak? Szép igazság volna, mondhatom.

A mire Brunek uram tényleg elszegényelte magát és a két szörös tenyerével takarta el a fejét. A karzat püsszegni kezdett a Nustkorb felállításánál, Mostelnek elég volt odanézni: «No, mi az?», és legott elesenedesedett. Úgy uralkodott itt ez aggastyán, mint Neptun a vízekben.

— Nemzetes tanács! — kezdé Nustkorb. — Valaki azt mondta az imént, nem figyeltem meg, melyik társam, hogy én a róka vagyok, a ki a bíró halála által közelebb jutott a szőlő-höz. Hát én ezt elfogadom. Jól van, legyen úgy, legyen én a róka. De nem az az igazi róka, tisztelt tanács, a melyik róka is és rókának is látszik, hanem az az igazi és veszedelmes róka, a melyik báránynak látszik és mégis róka.

— Nem értjük, — mordult bele Kripélyi.

De a karzaton értették, mindjárt melegiben akkép magyarázván, hogy az Gosznovitzer Dávidra vonatkozik, a kinek Nustkorb után a legtöbb kilátása lehetett a bíróságra, minél fogva érdekében feküdtetett Nustkorbot becsületesen eláztatni.

— A mi a Gosznovitzer szenátor uram vádját illeti...

— Igaz vagy nem igaz? — ismétlé újból Mauks Donát.

— Hát igaz, — felelte Nustkorb, fejét daczosan hátravetve, mint a ki egy csöppet sem akar megijedni. — Mikor az alispán golyója érte a bírót s megpillantottam kontóson a kibuggyanó vért, ugyanakkor egy rég elfeledett szász privilegium villant meg fejemben, mintha azt is puskából lőtte volna bele egy láthatatlan kéz. Úgy tetszett nekem e pillanatban, mintha a gondviselés irányítaná akaratomat, s igen is, tisztelt tanács, én intézkedtem, hogy kapjuk fel a sebesült bírót karjainkra s vele, jobban mondva kiszivárgó vérével a szomszédos Görgey-féle nemesi földékből egy akkora darabot kerítsünk körül, a melyet lehet, s cselekedtem ezt, mint e város szenátora, városom érdeké-

ben, körülbelül egy laneust jelölve meg elesurgott véreből, piros szegélylyel.

— Az embernek a hajaszála is égnek mered, — szólt közbe Pálfalvi, a kinek különben olyan sima koponyája volt, hogy koresolyázu lehetett volna rajta.

— Pogány! — sziszegte Kripélyi, s idegesen dobolt gyűrűs ujjával az asztalon. Foglalkozására nézve aranyműves lévén, minden alkalommal más és más gyűrűket viselt az ujjain, melyek kirakatoknak használtattak.

A közhangulat most már nyíltan és növekedő erővel fordult a Góliáth ellen. Csodálkozás, meghotránkozás mutatkozott az arcokon, hiarag, megdöbbenés a szemekben. A karzat felől a tengermorajlás egyre erősödött. Mauks Donát azt súgta a Brunek Máté fülébe, melyből mint valami liliputi mókuszark, nyúlt ki néhány rőt szőrszál:

— Immár két hullát látok itt, komám uram.

— No, no, — jegyezte meg Brunek Máté.

— Halljuk csak, halljuk!

— Mert az elfelejtett szász privilegium, —

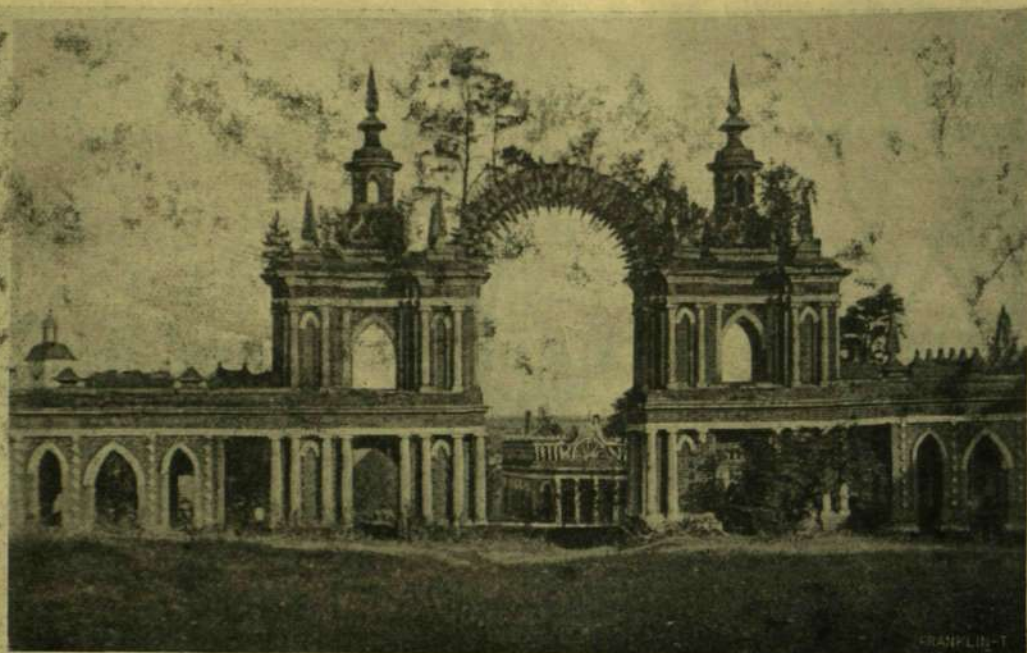
folytatá a vádolt szenátor, fölemelve a hangját, — mely Róbert Károly királytól származik, világosan mondja, hogy a löcsei bíró vére-nek földszerző ereje van.

Bibera nyugtalanul mozdult s felütötte olajbarna fejét, melyet eddig a két könyöklő karján lehajtva tartott.

— Igaz, — hagyta helyben Mauks Donát, a ki, mint a város hajdani levéltárnoka, a poros íráskönyvekben öregedett meg. — Ez a privilegium megvan és Mátyás király is helybenhagyta.

— Igenis, helybenhagyta, — fűzte be Nustkorb a Mauks uram közbeszólását a maga előadásához, — sőt helybenhagyta II. Lajos is, midőn a királyné asszonynak két láda csipkét vitt ajándékba a löcsei deputáció, éppen a kegyelmed ősenek vezetése alatt, Kripélyi uram...

Kripélyi nagy lélekzetet vett, kipirult, mint a rák a forró víztől, láthatólag jól esett neki ez a szó, mintha hájját kennék. (Ez most már le van csendesítve.) Mauks uram sem állhatta meg, hogy bámúlataán kifejezést ne adjon: «Két láda csipke! — dünnyögte. — Kutya kutya, Ez az ember még azt is tudja.»

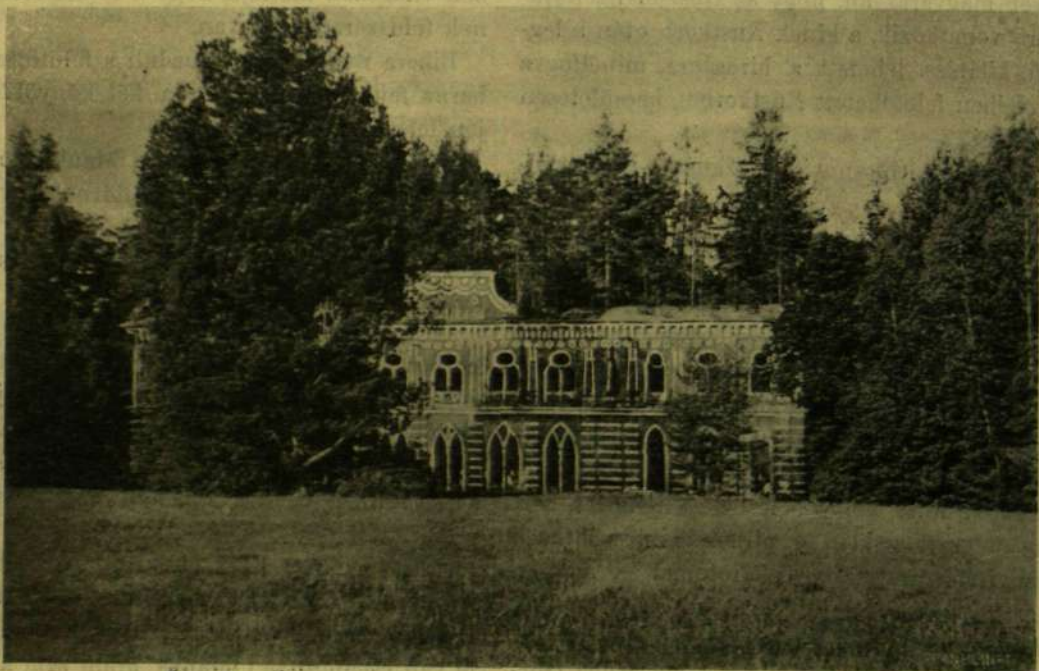
A DÍSZKAPU.

— Nem esoda tehát, hogy a mint a régi privilegium eszembe nyilallott, épen abban a pillanatban, s ezt mérlegeljek leginkább kegyelmek, mikor az alkalom is megérkezett, századok óta talán először és utoljára, valami lelki kényszer lepett meg, kipróbálni az ősi kiváltságot, hogy végkép el ne nyelje az idők feneketlen torka, mert a tengerek is elpárolognak, nemcsak a királyi szavak...

— Istenem, de szépen tud beszélni, — szaladt el egy hang a karzatról, hol egyszeribe olyan csöndesség támadt, hogy a mint Petrás, a varga, tarkóját vakarta, az egész teremben hallani lehetett a körmei kaparászását.

— Csiklándozott egyrészt a ritka királyi jog, a minő egyetlen városnak sincs Európában, hogy használva, fölujtassák, mielőtt végkép elavulna, másrészt incselkedett velem a szerzési vágy, a város híres borsóföldjeihez hozzákapcsolni egy kővér területet, épen a megrénylő birtokából...

Bibera a fejével biccentett és behúnyta apró szeméit, a mi azt jelentette, hogy beszünteti a további harsogást. Bruneck uram azt súgta a Mauks uram fülébe: «Bibera most arra gondol, hogy árendába veszi ki az új borsó-földeket, fogadni mernék rá négy kupa borba.» (Bizony kitelik tőle! — felelte Mauks Donát.) A karzat helyeselni kezdett. Az öreg Mostel haragosan kiáltott oda:

SZÍNHÁZ.

CZARICZINO MOSZKVA MELLETT, POTEMKIN NYÁRILAKA.

— Csak a fülek bocsáttattak be és nem a szájak.

A PARKBA VEZETŐ HÍD.

— Abból a borsóból nem esztek, — toldotta meg Mostelnek a karzathoz szóló intését Gosznovitzer Dávid.

— Igen, az utolsó esőppet, de nem az utolsó esőpp előtti néhány itezét, — jegyzé meg gúnyosan Gosznovitzer, ismét fordítva valamit az ingadozó hangulaton.

Nustkorb egy megvető legyintést tett a karjával, mintha egy legyet akarna elhajtani.

— A megboldogult bíró férfi volt, — mondá csengő hangon, bizonyos oroszországi nyugalommal, — a ki nem szokott a szavakkal játszani, kegyeletlenség hát...

— Mondtam ugy-e, hogy ne hagyjuk beszélni, — nevetett Bruneck Máté. Már nem haragudott, csak nevetett.

— Kegyeletlenség hát, — ismétlé Nustkorb, — jellemét kicsinyíteni. Férfi volt, a kinek a szava nem üres levegő s mindig hely állott annak, a mit kimondott. Különben is ez volt munkás és érdemes életének legszebb befejezése, a mint azt ott künn a mezőn is említettem, kiszivárgó vérével még haldoklásában is városát szolgálta. Főnségesebb halála még nem volt löcsei bírónak, mióta Löcse áll. Csak Leonidás és Zrinyi Miklós vetekedhetnek ő vele az örök dicsőség országában, a hová a lelke most száll, vagy talán már oda is ért. Hogy mindez így történt, némi felelősség engem is terhel, elösmérem. A mit cselekedtem, jó lélekkel tettem. Ha büntetés jár érte, városom iránti szere-

Mire az előlülő Mostel mérgesen csapott az asztalra a vidrabór sapkájával.

— Kegyelmed is pihentethetné az esztét, Gosznovitzer uram, egy kicsinyég, míg Nustkorb uram a circumstantiákat ismerteti. Ne csináljanak közbeszólásaikkal valóságos metéltet a beszédéből. Folytassa Nustkorb uram.

— Ehhez a két szemponthoz még két másik indító ok járult, — folytató Nustkorb. — Az egyik az, hogy a seb halálosnak látszott előttem, és az is volt, a másik az, hogy meggyőződéseim szerint magának a sebesültnek sem lehetett volna eljárásom ellen kifogása.

— Azt tőle kellett volna megkérdezni, — hallatá vékony kappanhangját Makulics János, az egyetlen katolikus szenátor, a ki rendszeren némán meghűződva könyökölt a sok lutheránus közt.

— Megkérdeztem volna, de már akkor nem volt szavánál, noha fölösleges lett volna a megkérdezés, mert hiszen nem egyszer hangzott a megboldogult, a multkori nagy beszéde is azzal végződött, hogy városá gyarapodásáért kész áldozni az utolsó csöpp vérére is...

tetemért fogok bűnhődni a város atyái által, ítéljenek tehát felettem kegyelmek.

S ezzel félretaszítván székét, heves léptekkel indult az ajtó felé, hogy ott künn várja be a szentenciát. A karzatról néhány bátortalan eljén kísérte. Egy úriasan öltözött nő, kinek szőszke hajában szép piros élő rózsza volt betűzve (hogy hol vette most tél közepén!), hirtelen kihúzta és feléje dobta, a mit a tanácsnok kellemetes mosollyal, ügyesen megkapott, jele, hogy nem volt felindulva és ily nehéz körülmények közt is megtartotta nemcsak lélek-jelenlétét, de teljes éberségét. (Ez ám a bírónak való ember, — suttogták a karzaton.)

Az öreg Mostel utána kiáltott:

— Mi az? Hé! Nustkorb! Hova szalad kegyelmed? Jön mindjárt vissza!

Mire megfordult, visszatért, s a hogy elmenne a holt bíró előtt, megállt egy pillanatra és szépen, lassan letette a rózsját a mellére. (Kutya kutyarum, hogy nem fél odaállni, — esodálkozott Mauks Donát.) Majd az asztalhoz járult, de nem ült le, hanem csak megállt Mostel előtt, lehajtott fejjel, mint egy vádlott.

— Nemzetes és körültekintő tanács, — szó-

A MÁSODIK PALOTA.

kezeügyében vagy Nustkorb uram, akkor teszi rá a haragját, a mikor akarja, neki bizonyára

ben ülünk, mi inkább csak az érdemeit látjuk Nustkorb uramnak, kinek alig vehetnénk a szemére mást, mint hogy talán buzgóbb volt a város érdekeinek keresésében, mint kellene. Nos, ki állítja, hogy nincs igazam?

Szép kék szemei szűrőssá váltak s fürkészve jártatta végig a tanácsnokok gyülekezetén. Egyetlen egy se mozdult, némán, csendesen ültek helyeiken, csak Gosznovitzer kacagott fel keserűen és felugrott a székéről.

— Ostobaság az egész, — kiáltá, — csak a löcsei tanácsban lehet ilyen sületlenséget így feltálatni. Jó hogy tudjuk. Ezentúl majd mindig hektikus, vérköpös bírákat fogunk választani, a kik a Róbert Károly privilegiuma szerint majd körülöpködik nekünk a szomszédos határokat. Hahaha, fel van találva a nagy arkánium. Löcse így éri utol Londont s földbirtoka egykor majd csak Kassa kapujánál fog végződni, hahaha.

(Folytatása következik.)

CZARICZINO.

Moszkvának óriási kiterjedésű üdülőhelyei vannak. Több száz versztnyi területben rengeteg lomb- és fenyveserdők veszik körül, tömve szebbnél-szebb, többnyire fából épült nyaralók (dácse) ezreivel.

Oda menekül a moszkvai lakosság a rövid,

lalt meg az öreg úr csendesen, — én úgy tanultam az élet tudományát, hogy mikor bajban vagyunk és közös ellenség van a nyakunkon, a legnagyobb botorság volna egymással hajbakapni. Egyébként is olyan az eset, a Nustkorb uram esete, a melyben valamelyes hiba találhatik az isteni törvények ellen, viszont azonban valamelyes érdem a városi törvények szerint, azt ugy-e senki se tagadhatja?

— Ugy van, úgy! — bólingatott a tanácsnokok többsége. (De szó a mi szó, helyesen járt az öreg esze.)

— Ha már most az érdem miatt elfelejtjük a hibát s a hiba miatt nem létezőnek vesszük az érdemet, hát ugy-e nem marad semmi tárgyalni való?

— Ugy van, úgy! — ismételték a szenátorok, kik szerettek a kolomp után indulni.

— Azután pedig azt kell venni, hogy mi itt a várost képviseljük és nem az Istent, mert bármily vallásos emberek legyünk is, ezt még se arrogálhatjuk magunknak, mi szegény földi férgek. És bármilyen érzéseink legyenek otthon vagy a templomban külön-külön, itt összegyűlve nem vagyunk egyebek, mint a város képviselője. A mi baja tehát Nustkorb uramnak az Istennel van, azt végezze ő vele, ő szent felsége elég hatalmas nélkülünk is és a

nincs szüksége ahhoz akár a Gosznovitzer, akár a Mauks uram szavazatára. A mi azonban minket illet, kik itt pusztán a város képi-

PARK-RÉSZLET.

CZARICZINO MOSZKVA MELLETT, POTEMKIN NYÁRILAKA.

A közönség.

de annál forróbb s a város még igen fejletlen egészségi berendezései miatt, majdnem elviselhetetlen hőség elől a hűvös zöldre.

Legközelebb esik a városhoz az ősrégi Petróvski-park, elején a czári nyaralóval, — kintün karban tartott kocsi- és lovagló-utakkal, gyönyörű sétányokkal. Itt vannak a *Strellna* és *Yar* világhírű mulatók.

A moszkvai gazdag kereskedők nyaralói már valamivel kisebbeknek s a kevésbé tehetősek kénytelenek naponta órákosszát utazni vasuton, míg bérelt nyaralásukat elérik.

Igen érdekes e messzebbre eső nyaraló-telepek közül *Czaricino*, mely II. Katalin cárnő uralkodása idejében keletkezett.

E helyen ugyanis Potemkin herceg, Katalin cárnő mindenható kegyence, kedveskedni óhajtván úrnőjének, merész fantáziájú nyaralót tervezett.

Mivel a hely, mely az építkezésre kiszemeltetett, lapályos volt, Potemkin, mintegy 20 négyszögversztnyi terület körül széles és mély árkot s azon belül nagy tavat ásott, keresztül vezetvén e medrekben a Moszkva-Réka folyót. A körülárkolt területet a kiásott földanyaggal felhanyatta s az így nyert magaslatot várfalakal kerítette be, ellátva azokat erődítésszerű feljárókkal és felvonóhidakkal.

Ezen mesterségesen készült vár belsejében épültek azok a gyönyörű paloták, melyek közül néhányat képeinken mutatunk be. Potemkin még külön színházépületről sem feledkezett meg.

Sajnos azonban, e csodaszép képaloták soha tető alá nem kerültek.

Ugyanis Katalin cárnő besúgói azzal a váddal árulták be Potemkint, hogy a cárnőt be akarja csalni a várszerű nyári lakba, ott fogásba ejteni és trónjától megfosztani.

A szerelmes cárné ugyan e miatt nem ejtette el kegyenczét, de megparancsolta, hogy az építkezést azonnal be kell szüntetni és soha befejezni nem szabad.

Azóta áll befejezetlenül e remekmű s a fölötté legő hagyományhoz oly híven ragaszkodnak a Romanovok, hogy II. Miklós cár a közel multban is elutasította a hadvezetőség előterjesztését, melyben ezen parlagon heverő építmények ideiglenes betetőzését kérte — az orosz japán háború sebesültjeinek elhelyezése végett.

Fehér Gusztáv.

A VÁROS.

Elbeszélés. — Irta Lengyel Géza.

Szeptemberben letette az utolsó szigorlatot Nyári Géza és kezébe kapott egy nagy diplomát arról, hogy most már gépészmérnök, a kire nyugodtan rá lehet bízni mindenféle furfangos gépek életét, születését és halálát, villamos drótokat, füstölő gyárakat.

Ideje volt. Otthon, a bihari dombok között

még az ősszel dobra került a kis Nyári birtok utolsó parcellája, a falusi házzal együtt. Nem volt meglepetés. Soha se volt együtt valami nagy darab föld és a mi volt, az esztendő őta egyre fogyott. Nyári Zoltán, hófehér hajú, piros pozsgás, egészséges öreg úr, nagyon szerette a földet és nagyon keveset értett hozzá. Kiballagott a szőlőbe és nézte a gyönyörű fűtöket, a pinczében megkopogtatta a hordókat és a keble emelkedett a büszkeségtől.

— Senki az egész vidéken nem tehet ilyen királyi italokat a vendége elé.

Az ital, a Nyári-bor csakugyan fejedelmi volt. De az árát soha se számította össze Zoltán bácsi, a mint hogy felesége, a jóságos Erzsébet néni se sejtette, hogy a magatényésztette gyönyörű baromfi még mindig olcsóbb volna, ha Pesten venné a legdrágább csemegés boltban.

Csak annyit láttak, hogy mindig kevesebb a pénz, mint a mennyi kellene, Gézának is sokat kell küldeni, szaporodnak a váltók és már kamatra se telik. Szép lasean előkészültek arra a borongós őszi napra, a mely mindent elvitt, az utolsó szőlőtőkét. Mikor aztán eljött, csak egy kis szomorúsággal sóhajtottak fel:

— Hál' istennek, csak hogy már Géza állásban van.

A búcsúzásnál mégis elsírták magukat. Benéztek még egyszer a fehérre meszelt, alacsony,

üres szobákba. Zoltán bácsi bugó pipázással leplezte az érzékenyedsét. Erzsébet néni könyvei sűrűn hullottak.

— Nem tudok én megszokni azon a Pesten — zokogta hangosan.

— Majd visszaszerez Géza valamit — vigasztalta bizonytalanul az ura.

Aztán otthagyták a bihari dombokat és beköltöztek a fiukkal együtt egy nagy, de csendes pesti ház kis udvari lakásába. A beköltözés is sirással járt. Mikor Gézával együtt voltak, nagyokat sóhajtottak a falusi élet után. Hanem napközben roppantul érdekelte őket minden apróság, minden új és meglepő, a mit a nagy város mutogatott nekik.

Erzsébet néni nagy gyönyörűséggel rendezkedett és az öreg Nyári is egészen vidáman pipázott. Reggel korán keltek, mint odahaza és aggodalmasan szemléltek az eget.

— No, ma sem esik.

— Bizony, bizony nem. Mind lesül a kukorica. A krumpli se tud megnőni.

Ezen azután nagyon elbúsultak. Géza alig bírta megvigasztalni őket, hogy a gyár csak úgy fizet neki, akár rossz a termés, akár jó. Zoltán bácsi az újságban szorgalmasan tanulmányozta a búzárákat és egészen felvidült, a mikor emelkedést tapasztalt.

Géza mosolyogva és meglepetten nézte, hallgatta őket olykor. Hiába — állapította meg — öreg korában már meg nem változik az ember, új dolgok iránt nem tud érdeklődni. És érzékenyülve gondolt a bihari földekre, a melyek olyan csendesen elűsztek.

Az öregek egyébként Pesten is úgy gazdálkodtak, mint odahaza. Erzsébet néni egész lelkesedéssel intézte a konyhát és nem értette, mért van úgy megdöbbenve Géza, mikor a mészáros, a fűszeres irgalmatlan számláit hozták, vagy éppen a mikor vasárnaponként a sok enniától roskadozott az asztal.

— Olyan olcsó volt a pulyka — áradozott Erzsébet néni.

Zoltán bácsi pedig meglegedetten jelentette ki:

— No nem is olyan rossz az idei termés. Géza elnyomta a sóhajlását is, hogy meg ne bántsa az öregeket, nekifeküdt a dolognak és valahogy kereszttül vergődtek a legnehezebb időkön. A fizetését felemelték, jobb állásba jutott, vállalatokat bíztak rá, a vállalatok jól sikerültek és jól jövedelmeztek.

Az öregeknek nem szólt semmit a változásokról. Ők szentül hitték, hogy a szép csendes élet, a fekete selyem ruha, a téli bunda, minden pompásan telik a száz forintos fizetésből. Nézték az eget, számon tartották a termést, az esőt, főztek, sürgölődtek és eltipogtek sétálni csendes délutánokon.

Arckukon megmaradt a jó, piros falusi szín. Bámultak a nagy házak között, egyiknek-

Goal előtt.

A MAGYAR ÉS CSEH JÉG-HOCKEY MÉRKÖZÉS A VÁROSLIGETI JÉGPÁLYÁN. — Balogh Rudolf félfotótelei.

másiknak a vakolatát is megvizsgálták, mint otthon a földeket. A sétálók, a villamos kocsik, a fogatok, a szép lovak, minden érdekelte őket. A világot se vallották volna be, de boldogok voltak. A nagy bérházban meleg, barátságos szoba fogadta őket. Ragyogó tisztaság, rend, nyugalom. Fényes padló, néhány feltéve tisztogatott új bútordarab, tündöklő, nagy ablakok.

— Otthon a templomban sincs ilyen — dicsekedett az asszony. Zoltán bácsi meglegedetten bólintott.

Estefelé hazajött Géza. Az öregek arcza megkomolyodott. Szégyelték volna, hogy olyan könnyen, olyan hamar elfelejtették az ősi házat, hát sóhajtottak, emlegették a régi jó időket.

— Hiába — állapította meg Zoltán bácsi — születni kell a városi életre.

Géza nem felelt, csak magának, befelé ismételtetett erős fogadásokat. Még lázasabban dolgozott, még szorgalmasabban rakosgatta el a pénzt. Egyszer elutazott egy napra és tündöklő arccal hozta a nagy újságot: egy kis házat vett, közel, két óranyira, szép domboldalon. Két hold szőlő van mellette, gyümölcsfákkal, méhessel.

— Ott úgy élnek majd apáék, mint a király a várkastélyában. Nyáron én is ott fogok lustálkodni és ősszel lemegyek szüretre.

Itt szünetet tartott Géza, hogy élvezze kissé a hatást. Hát bizony furesa hatás volt. Az édes apja összerándzott homlokkal, szótlanul, de roppant szaporán szivta szép, öblös tajték-pipáját. Nyáriné szájaszéle lefelé görbült és egyszerre könny gördült végig az arcán.

Géza rémülten ugrott fel. Az anyja zsebkendőt vett elő és sirt:

— Hát annyira terhedre vagyunk már! Hát kikergetsz bennünket?

— De édes anyám, hiszen azt hittem, hogy nem is hozhatok nagyobb örömet. Ezért kuppogattam, dolgoztam két esztendeje.

— Öregek vagyunk mi ahhoz — sirdogált Erzsébet néni — nem huzdolkozhatunk minden pillanatban.

— Aztán — szólalt meg Zoltán bácsi — úgy megszoktuk ezt a Pestet. Nem tudnánk már mi abban a rongyos faluban élni...

És szeretettel nézték a szűk, magas falakat, a csendes udvart, a szürke kötömeget, a melyre csak fent a magasban világított egy kis darab kék egéske.

A GÉP ÉS AZ EMBER.

A huszadik század történetének legfontosabb momentuma a munkaadó és a munkás versenye. Ebben a versenyben a legnevezetesebb szereplő: a gép. A gép, a mely pótolja az emberi kezet, s egyre-másra nélkülözhetővé teszi a munkást s az egész nagy szociális

A cseh kapu védelse.

kérdést: a munkaadó és munkás közötti viszonyt lassan, de biztosan viszi a békés megoldás felé. A gépesodákról, új és újabb technikai alkotásokról folyton olvasunk, többnyire amerikai vagy egyéb külföldi csodadolgokról, a magunk nagyszabású alkotásairól alig veszünk tudomást. Pedig a nagy ember- és gépverseny nálunk is megvan s a mi vállalataink között is akad egy-egy, a mely igyekszik a lehető legmodernebb felszereléssel takarékoskodni — az emberi erővel. Ilyen nagy szabású alkotást csak a napokban helyezett üzembe a *Városi Villamos Vasút* az újpesti rakodó parti, ferencvárosi és kőbányai telepén.

A vasút vállalat az újpesti rakodó-parton, a fővárosi *Kőér* egy részén, a part és a Révész-utca között épített egy új, hatalmas központi gépteletet, a melynek az a rendeltetése, hogy hajtóárammal lássa el a vállalat egész hálózatát.

Az új telep két részből áll: az egyik a tulajdonképeni gépház, a másik a vele kapcsolatos szolgálati épület. A telep főhomlokzatát a rakodó-parton maga a nagy gépépület foglalja el, a melyben két darab kétezer lóerőre berendezett gőzgép-turbinát helyeztek el oly formán, hogy a szükséglet arányában még négyezer lóerőre alkalmas gépezetet állíthatnak föl. E mellett a nagy áramfejlesztő telep mellett van a kazánház és a kazánházzal egybekapcsolt óriási szénhambár. Ez a szén-

hambár már magában foglalja a legmodernebb kezelési rendszert. A szén a vasúti kocsikon kirakás nélkül érkezik a hambár alatt levő csarnokba. A vagonokból automatikusan rakják ki a szénét s ugyancsak a kirakó gép szállítja föl a hambárba, a honnan közvetlenül a szénaprítón át a kazánok tüzelő helyére automatikusan a szükség szerint magától csúszik le. S ugyanaz a készülék, a mely a szénét leszállítja a kazánba, a salakot a szénhambár mellett levő salakmedencébe hordja. Ebből a medencéből pedig megint csak automatikusan jut a salak az elfuvarozó kocsiokba. Ez a berendezés lehetővé teszi a leggazdaságosabb kihasználását a szénnek s egyúttal igen nagyművű megtakarítást jelent a kézi munkaerőnél. Érdekessége a telepnek kettő van az óriási gépberendezésen kívül. Az egyik az, hogy csaknem teljesen famentes épület a nagy telep, különösen a gépház és a szénhambár, a hol még a tetőzet is famentes, a mennyiben a rendes fagerendázat helyett vasgerendákat alkalmaztak, elhasznált, ócska sinekből s ezeket salakbetonból készült anyaggal töltötték ki, csaknem örök időkre szóló, felújítást sohasem kívánó szilárdsággal. A másik érdekessége a telepnek az, hogy közvetlen kapcsolatban áll a Dunával. A telep előtt a Dunaparton két hatalmas kutak ástak, a melyeknek feleke négy méterrel alacsonyabb a Duna fenekénél. Ebbe a két kútba egyméteres alagúton ömlik be a Duna vize. Természetesen a kutakat a lehető legbiztosabb szerkezetekkel lehet elzárni s így az elárasztás veszedelem ki van zárva. Másrészt ez a vízbőség elhárítja azt a rengeteg sok kellemetlenséget, a mely az áramfejlesztő telepeknél a hűtő víz hiánya miatt minduntalan előfordult. Az áramfejlesztő telep 10,000 volt erejű forgóáramot produkál, a melyet egy kilencz kilométer hosszú kábelen át a ferencvárosi pályaudvaron és Kőbányán a Kolozsvári-utczában épült új áramátalakító állomásokra szállítanak, mint magas feszültségű áramot és ott alakítják át alacsony feszültségű árammá. Az így nyert áramot egyelőre csupán a felsővezeték vasutak hajtására használják, mert a városi alsóvezeték vonalak árammal való ellátását továbbra is a Kertész-utcai telep fogja végezni. Az újpesti rakodó-parton épült központi telep másfél méter vastag betonrétegen áll, a mely az új alkotást teljesen biztosítja a talajvíz ellen. A meglehetősen nagy gépépület mellett különösen szembeötlő a 65 méter magas gyárkémény, a mely a maga nemében ez idő szerint páratlanul áll a fővárosban.

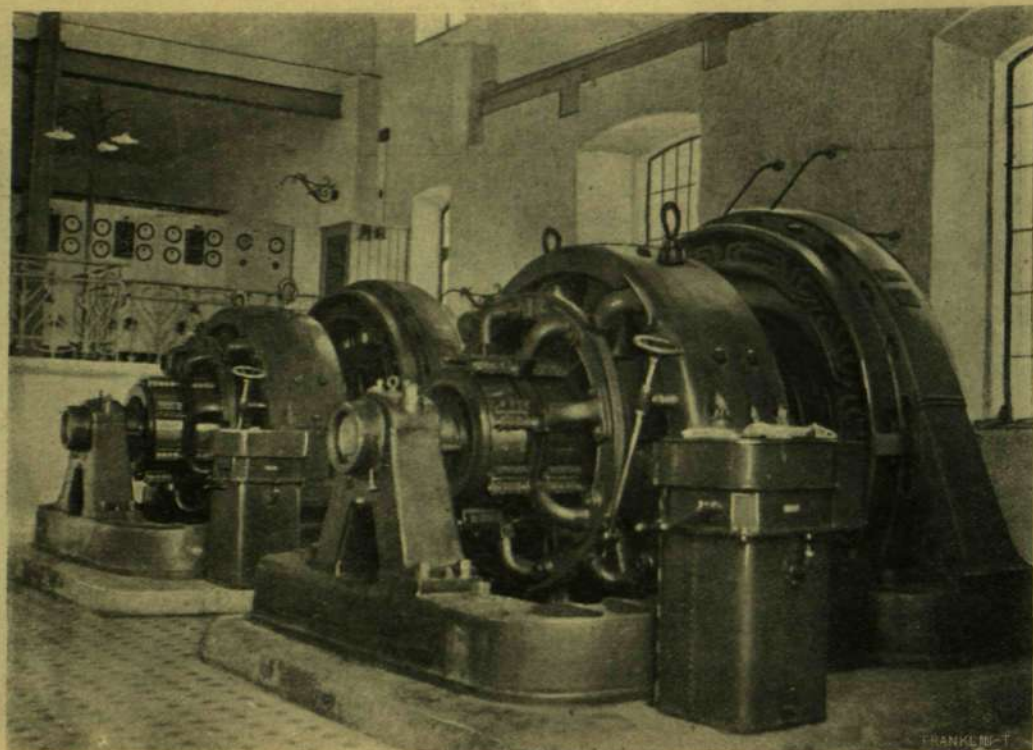
A M. I. É. N. K. KIÁLLÍTÁSA.

A Nemzeti Szalon új palotájának felavatásakor egy csoport — akkor még csak ötletszerűen összevázódott modern művész — mutatkozott

Erős küzdelem.

A MAGYAR ÉS CSEH JÉG-HOCKEY MÉRKÖZÉS A VÁROSLIGETI JÉGPÁLYÁN. — Balogh Rudolf félfotótelei.

A FERENCZVÁROSI AL-ÁLLOMÁS KÉT 750 LÓERŐS GÉPE.

be, élén Szinyey-Merse Pállal és Ferenczy Károlylyal. A kiállítás nagy visszhangot keltett; egyik részen elragadtatva tapsolók, a másik részen gúnyosan nevetők és fitymálva ócsárlók sorakoztak, de a tárlat — tagadhatatlanul — nagy pezsgést vitt be kissé tunya művészeti életünkbe. A magyar impresszionistáknak és naturalistáknak első hivatalos bemutatkozása volt ez s hogy a kiállítás bezárása után a mérleg az ő javukra záródott, mutatja, hogy az akkor véletlenül összekerült csoport, egyébként egymással rokonlelkű és rokontörékvésű elemek, külön testületté szervezkedett s megalakította a *Magyar Impresszionisták és Naturalisták Körét*, melyet kezdőhetü-

vel (M. I. és N. K.) ad notam Emke, Miének nevezett el a köztudat.

E modern csoport azóta két kiállítást rendezett; de az első bemutatkozás alkalmából keltett ellentmondó ítéletek a mai napig sem igen változtak. Ma is vannak elragadtatva tapsolók s fitymálva ócsárlók egyaránt, a különbség mindössze az, hogy ezúttal más művészek váltották ki az elragadtatást s főleg az ócsárlást, mint az első esztendőben. Ma például senkinek sem jut már eszébe Szinyey-Merse műterem-képén mosolyogni, de volt idő, mikor nem kisebb ember, mint Kelety, otromba mázolónak bélyegezte a *«Majális»* alkotóját s tanácsolta neki, menjen haza falujába paraszt-

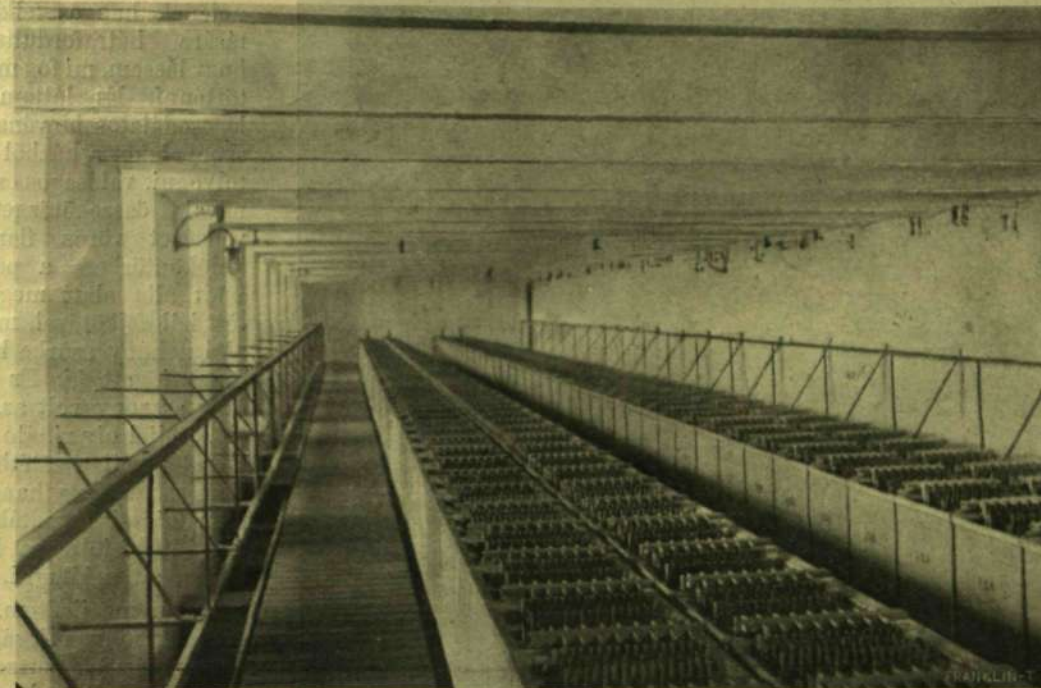
nak. A mester meg is fogadta a jó tanácsot, s közel húsz évig «duzzogott» odahaza, míg végre eljött az ideje s a nagybányaiak kiasták, mint — modern művészt. Azóta köztük van s újra fest, nagy nyereségére a magyar művészetnek.

Vagy jusson eszünkbe a nagybányaiak első kiállítása a régi Múcsarnok helyiségeiben, mikor Ferenczy Károly az első symbolista-képet, a *«Hegyi beszéd»*-et kiállította. A képen zsidók, rómaiak, középkori lovagok, redingotós mai urak és ázsiai félvadak hallgatják Krisztust, a Hegyi beszéd tanításait, a min a közönségnek még műveltebb része is igen jól mulatott. «Micsoda anakronizmus! — kiáltották, — hát Krisztus idejében már voltak középkori lovagok és redingotok?» És csak nagy ügygyel-bajjal lehetett megmagyarázni, hogy a képe symbolikus értelmű s azt jelenti: Krisztus tanításai nem egy kornak, nem egy nemzetnek, de minden időknek és minden embereknek szólnak. Ma azon mosolygunk, hogy valaha ezen mosolyogni lehetett s tényleg, a Miénk-ben ma Ferenczy a — klasszikus. Kétfős arcképe a maga roppant jellemző erejével a laikusra is megdöbbentően hat, női arcképe pedig finom gyengédségével az igazi költészet tisztá, érthető nyelvén szól hozzánk.

Rippl-Rónai is sokáig volt kedvencz alakja az — élezlapoknak. Friss, üde, ragyogó színeit ríktóknak, parasztosaknak, egyszerű, átfogó, sommásan jellemző rajzát gyermekesnek ítélték. Ma alig van, a ki boldog derűt ne érezne a szívébe lopózni képeinek láttára s alakjai mozdulatának ríthmusából kezdik kiérezni, hogy az a kevés, a mit a rajz mond, mégis több, mint sok száraz, apró, leltárszerű terepfelvétel, mely minden jelentéktelenséget megmutat, de a jellemzőt se hangsúlyozza jobban, mint az általánosot. A disztó művészet fogalma is jobban átment már azóta a köztudatba, s így a Rippl-Rónai képei, mint faldíszek is kezdik megérdemelt helyüket elfoglalni a közönség kegyeiben.

Ma Csók, Iványi-Grünwald Béla és Kernstock Károly, meg ifjú követőik azok, a kiken hajbakapnak egymással az emberek. Csók már

tárgyával is feltűnik; a modern művészet elszoktatta az embereket a képtárgyaktól; megtanultuk, hogy a festő nem mesemondó, csak muzsikos, a ki a vonalak és színek ríthmusával dolgozik. S most Csók a *«Nirvána»* képeit tárja elénk, valami buja keleti álom gyanánt, hol Budha trónol a fellegekben s a szerelem elátkozottjai és üdvözültjei együtt keringenek a világűrben. A mily zavaros a nagy kép tárgya, oly zavaros a kidolgozása is; többek közt egy néger férfiú tolnamegyei magyar parasztszoknyába búj — a folt kedvéért. Sokkal nyugodtabb az Iványi-Grünwald faldíszé, a *«Tavaszi»*, mely egy modern villa freskójául készült. Épen ezért most rossz helye van a kiállításon, nagyon közel és alacsonyan került a néző szeméhez, már pedig Ernest Renan is megmondotta, hogy: «ép úgy meghamisítjuk a szem látását, ha a tárgyat vagy képet közelről nézzük, mint ha kívül helyezzük annak látókörén.» De még így, a rossz beállításban is érvényesülnek a rajz egyszerűsége, a kompozíció nagyszabású volta s a színek disztó ereje, a mi — freskóról és nem képről lévén szó — elsőrangú fontosságú. Erre a végtelen egyszerűsége törekszik Kernstock is, de — hitünk szerint — a maga elé tűzött

AZ ÚJPESTI FŐTELEP AKKUMULATOR-PINCÉJE.

AZ ÚJPESTI FŐTELEP PADLÁSA A SZÉN SZÁLLÍTÓ AUTOMATÁVAL.

begördülhesen, első pillantásra észrevettem, hogy az ön kocsiával valami furcsa történt. Az elől lévő ülés hiányzott és közelebbi megtekintéskor meggyőződtem, hogy a benzintartó tetejét lecsúszolták. Együttal szemembe ötlött egy darab szorosan összecsavart gyapotszövet, a milyennel a kocsi tisztítani szokták és a mélyen láng szaladt végig. Ekkor már világos volt előttem, hogy valaki gonosz tervet forralva, felgyújtotta a kocsit, de oly módon, hogy neki még ideje maradjon menekülni. Odaugor-tam, hogy az égő szövetet félrelökjem, de már késő volt. Ebben a pillanatban meggyűlt a benzingőz és én képtelen voltam segíteni, mert csak homok — és pedig jókora mennyiségű — fojthatta volna el a tüzet, és homokot hol kaphattam volna? De hisz lehetetlen is volt elég közel jutni és a homokot a tűzre ráborítani. Minthogy homok nem állt rendelkezésemre, tétlenül kellett ott állnom és a kezemet, mivel egy kicsit meg is perzselttem, valószínűleg ösztönyszerűen, a zsebembe rejtettem.

Monsieur Talleyrand nevetett. «Nagyon csinos mese, — így szólt, — de...»

Ennél a *«de»* szónál tovább nem jutott, mert épen akkor a szántóföldről futva érkezett meg a gazda nejével. Ők már messziről megpillantották a lángokat és reszkette házukért, hangos rikácsolással tudakolták, mi történt; de

problémát sokkal kevésbé oldotta meg meg, semhogy azzal a nyilvánosság elé lépnie szabad lett volna. A közönséget csak az elért eredmények érdeklik, a művészi vajadások visszariasztják.

A törzstagok között osztatlan nagy sikere van még Fényes Adolfnak, Kosztolányi Gyulának, Glatz Oszkárnak, Vaszary-nak és Magyar-Mannheimer-nek, míg a vendégekként meghívott fiatalok közül Ferenczy Valér, Boromissza Tibor, Galimberti, Czigány és Wolemann nyujtanak reményt arra, hogy a Miénk modern törekvéseit az új nemzedék méltóan fogja majd képviselni, ha elérkezik az ő ideje.

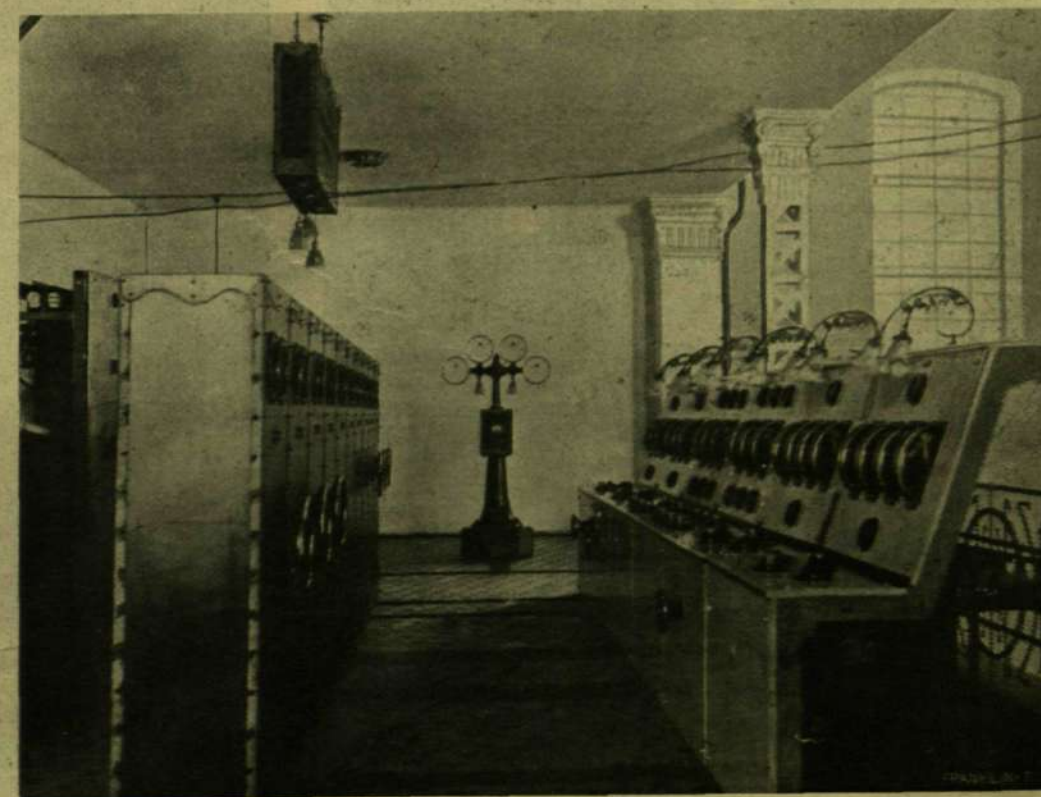
MISS RANDOLPH UTAZÁSA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irtá C. N. és A. M. Williamson.

«De ha mondom, hogy én saját szememmel láttam», — vágott közbe Monsieur Talleyrand, «Dehogy! — szóltam, más választ nem találva erre az állításra és hamar újból Brown-hoz intéztem szavaimat. — Csak egy bántott, hogy ön zsebredugott kézzel állt ott; ez önhöz nem volt méltó.»

«Meg kell magyaráznom a dolgot, — szölt Brown. — Épen midőn kinyitottam a kaput, hogy az a kocsi, melyet magammal hoztam,

A 70,000 VOLT EREJTŰ ÁRAM KAPCSOLÓ TERME AZ ÚJPESTI FŐTELEPEN.

A BUDAPESTI VILLAMOS VASÚT ÚJ ÁRAMFEJLESZTŐ TELEPE.

A 65 MÉTER MAGAS KÉMÉNY AZ ÚJPESTI RAKODÓPARTON.

KAZÁNOK AZ AUTOMATIKUS SZÉNADAGOLÓ ÉS SALAKHORDÓ GÉPEKKEL.

A BUDAPESTI VÁROSI VILLAMOS VASÚT ÚJ ÁRAMFEJLESZTŐ TELEPE.

Glatz Oszkár: Leány babával.

Brown lecsendesítette a jó embereket, utalva arra, hogy semmi baj nem esett a jószágukon és a tűz már kialudt. «Nos hát, — kérde, — ha nem én gyújtottam fel a kocsit, hát ki tette?»

Én Monsieur Talleyrandra néztem, mert Brown is őt nézte, illetőleg rámeresztette sze-

mét, de a gazdának és nevének hangos felkiáltására hátrafordultam, hogy lássam, mi fog most történni. És láttam a legcsodálatosabb vénaszonyalakat a házból ki-totyogni, valóságos czer-nával összekötözött venséget vörös flanel hálóköntösben, a petyhüdt álla alatt megkötött hálófekötővel, mely alól néhány szürke hajfonat lógott ki. Ez az öreg asszony volt az, ki előző éjjel oly ziháló lélegzetet vett a sötétben. Nem esoda, hogy hangos felkiáltással fogadták, a kik félig felöltözve lát-ták az ajtón kibujni.

Igazán megijedtem. Az öreg asszony valóságos boszorkánynak tetszett; borzalmat keltett, de egy-szersmind tiszteletet is; oly öreg volt, hogy alig maradt már benne va-lami élet. Egészen az udvarig tipegett-topogott volna, de a gazda feltar-totta, mire megállt a küszöbnél, fel-feltámasz-kodott botjára támasz-kodva, majd megragadta fiának karját és a bot-tal egyenesen Monsieur Talleyrandra mutatott, miközben folytonosan ga-gyogott valamit, a mit nem tudtam megérteni.

A gazda épen készült anyját a házba visszatuszkolni, de mást gon-dolt. «Azt mondja, — kiáltott fel, — hogy én gyújtotta fel a kocsit; ő saját szemével látta az ablakból. Attól fél, hogy én mindnyájunkat meg akar gyilkolni. Monsieur, az anyám tel-jesen eszén van. Nem mond ostoba hazugságo-kat. Távozzék ön házból.»

«Szörnyűség! — kiáltott fel Monsieur Tal-

leyrand. — Hát egy feleszű vén boszorkány vádját komolyan akarják venni? Vigyázzon a szavára, csak azt tanácslom.»

«Van itt más valami, a mi sokkal meggyő-zőbb bizonyít, — szolt Brown. — Nezzék csak! (és a földre mutatott oly helyre, mely nem volt messze az elégett koci hamvaitól. Odanézünk és láttuk a gyapotszövetnek egy pár összesodort és olajjal áztatott rongyát a földön heverni.) Ezt használták a benzín fel-gyújtására. Ehhez hasonló nem volt található a mi kocsinkon, de nagyon sok belőle az önén. Én láttam önt ilyen kelmét használni, és azt hiszem, Miss Randolph is látta.»

Egy pillanatig nagy zavarban volt Talleyrand és oly sápadtnak látszott a szürkület gyenge világánál, hogy már szinte sajnáltam; de hirtelen pose-ba vágta magát; s látszott, valami gondolata támadt. Elém állt, úgy tett, mintha a többiekkel egyáltalában nem törőd-nék, sőt azt se tudná, hogy léteznek.

«Mademoiselle, — szolt halk, igazán rokon-szenves hangon, mely a színházi hallgatókat könnyekre indította volna olyan főhős szerepé-ben, ki valami tévedésnél fogva a gonosz csel-szövő színében tűnik fel, — chère mademoiselle, valóban elkövettem azt, a mivel ez a canaille vádol. Igen, megtettem! De ezek itt nem értik, miért tettem? Csak az ön lelke elég magas szárnyalású, hogy megértse. Az igazi ok az a forró szerelem, melyet ön iránt érzek. Ily sze-relemnek mindent meg kell bocsátani. Öröm-mel meg fogom téríteni, akár százszorosan, az okozott anyagi kárt. Nem vagyok szegény, leg-feljebb annyiban, hogy az ön szerelmét nem bírom. Az ön szívét megnyerni kerestem alkal-mat; önt meg akartam szabadítani brutális chauffeur-jétől, ki nem arra való, hogy finom, gyöngéd hölgyeket bizzanak gondjaira; ezért tettem azt, a mit tettem. Az volt a célom, hogy térdre borulva ön előtt, szívemet, mind-azt, a mim van és a mi vagyok, önnek fel-ajánlhassam.»

Ha valóban térdre borul előttem, alig állhat-tam volna meg, hogy lábbal ne tapossam, a mi persze nagyon kevésbé nőies és előkelő do-log. Ugyan, hogy tarthattam őt csak egy pil-lanatig is csinos embernek? Szerettem volna megfojtani a saját szempilláival! Brown egészen jól ítélte meg jellemét. Miért is nem tud-tam kissé jobban örvendeni annak a felfede-zésnek, hogy Brownnak valóban igaza volt?

Ferenczy Valér: Fuvolás.

Ferenczy Károly: Női arckép.

«Nem kívánom, hogy ön megfizesse a kárt, — szoltam. — Csak azt óhajtom, hogy távozzék innét.»

Homályosan emlékszem, hogy bizonyos kéz-mozdulattal nagyobb nyomatókat adtam e sza-vaknak, ő pedig megragadta a kezemet, mielőtt én azt visszahúzhattam. Arra is emlékszem ho-mályosan, hogy az ijedség hangján felkiáltot-tam: «Oh, Brown!», oly együgyűn, mintha még mindig Viktória királynő korának első éveiben élénk. Mindjárt megbántam felkiáltásomat, de már késő volt. Brown, miután szavam felse-mentette, nem volt könnyű visszatartani. Úgy látszott, hogy a forgószél kapta fel Monsieur Talleyrand-t, de Brown vitte karjai között az udvar közepén levő kellemetlen zöldes csillo-gású tócsához, a melynek szélén ő megállt ugyan, de Monsieur Talleyrand nem követte a példát. Hogy miért, azt hihetőleg Brown tudja. Szegény francia a vízbe esett. És én, oh, apus-kám, ha életembe kerül, nem fojthattam volna vissza nevetésemet. Egész óriási izgatottságom ebbe a kacajba fűlt, mely tulajdonkép csak félig nevetés, félig pedig sírás is volt, a hogy mint kicsi gyermek szoktam — tán emlék-szem — sírva kacagni és nevetve sírni.

Rippl-Rónai József: Piacsek bácsi a Niklay-lányokkal.

Féltem, hogy a szerencsétlen monsieur is meg találja hallani nevetésemet, azért hátat fordítottam és a házba futottam. Brown néhány hosszú léppel követett és utólért, mielőtt a házba léptem. Legkevésbé sem látszott törődni a loocsanással, mely mindenki másnak figyel-mét magára vonta.

«A gazdám kocsiját illetőleg, miss, — monda hideg nyugalommal, — tessék nyilatkozni. Kivánja-e használni? Amboiseban találkoztam gazdammal, ott hallottam tőle, hogy kész a kocsiját bérbeadni; ha tudok valakit, kinek szüksége van rá, rendelkezésre állhat ez több héten át. Gazdám nélkülözheti, mert hirtelen másfelé támadt dolga. A koci nagyon jó, jobbat még nem is vezettem; olcsón is adná gazdám, mert most nincs rá szüksége és azt is remélheti, hogy a koci az én gondjaimra lesz bízva.»

«Oh, nagyon örvendenék, ha megkaphat-nám, — válaszoltam, nem is kérve, mit kell fizetni, mert az ilyen részletkérdéseket ebben a pillanatban jelentéktelennek tartottam. — Valóban kapóra jön az ajánlat. És igazán nem is tudom, hogy hálálhatom meg önnek...» Nem tudom pontosan, mit akartam e szavak-kal mondani, ámbar nagyon sokféle gondoltam.

«Egyáltalában nem érdemlek köszönetet, miss, — szolt Brown, most ismét egészen tiszteletteljesen, bár sajátos mosoly játszott ajkai körül. «Ön éhes lehet, — jegyzé meg, — felszólíthatom a háziakat, hogy a reggelit ké-szítsék el, mire ön... készen lesz?»

Úgy tetszett nekem is, hogy azt akarta mon-dani: «mire ön fel lesz öltözve», és azért hasz-

Magyar-Manheimer Gusztáv: Fürdő gyermekek.

nált más szót, hogy sértő ne legyen. Csak ad-dig időztem még Brown közelében, hogy fél-vállról odavethessem: «Igen is, kérem.» De mikor fent voltam Mary néninél, arczómat hevülni éreztem és nem volt mindjárt kedvem a toilette-hez kezdeni. Az ablakhoz léptem és kikandikáltam.

A francia monsieur kimondhatatlan álla-potban rázta magát, mint egy nagy kutya és szegyenkezve beosont a házba, hová nyomban követte a gazda. Ez a paraszt hatalmas szál ember volt és megvédhetett Monsieur Talleyrand ellen. Mindamellett az ajtóhoz futottam és kulccsal bezártam. Valószínű, hogy az alá-való francia átöltözködött és csomagolt. Mit-sem hallottam, de félórával később (ezalatt megfürödtem és fel is öltözködtem, ezáltal vil-lámgyorsan), mikor épen reggelhez ültünk és Brown bejött valamit kérdezni, könnyű léptek hallatszottak a lépcső felől; kinyílt a kapu és valaki elhagyta a házat. Két percet később a motor berregése hangzott és én felugrottam.

«Oh, Brown, — kiáltottam fel, — hátha az ön kocsiját vitte magával!»

«Ettől nem kell tartani. Ismerem annak hangját, mint egyik ember szavát meg tudom különböztetni a másiktól. Az ő Pieperje volt az. Rendben vagyunk.»

Fényes Adolf: Látogatás.

En még mindig nem voltam megnyugtatta. «De talán valami kárt tett az ön kocsián. Ő mindenre képes, — szóltam. — Menjünk le és nézzünk utána.»

Brown kis izgatottságot mutatott. «Lemegyek én», így szólt. A mint e szót kiejtette, azonnal indult is és gyorsan átsietett az udvaron. Nem volt kedvem a reggelihez nyúlni, míg ő vissza nem jött, a mi különben pár perc műve volt. Leolvastam az arczáról, még mielőtt egy szót mondott, hogy valami baj történt. «Nagy boldogság volt részemről a kocsi csak egy percig is őrizet nélkül hagyni, míg attól az embertől meg nem szabadultunk, — szólt a szegény fiú. — Minden gummiabroncs össze van vagdalva. Bizonyára az egész kocsi tönkretette volna a gazdák, de arra nem volt elég ideje. Így csak arra törekedhetett, hogy mentől több kárt okozzon és szárazon vihesse el az irhát. Mindkettő sikerült. Önnek és éber eszének köszönhető, hogy a kár nem nagyobb.»

«Az én hibám, hogy egyáltalán ide jöhettem az az ember, — szóltam majdnem sirva. — Most megint nagy kétséget szenvedünk, mikor már azt reméltünk, hogy minden jól fog menni.»

«Még minden jóra fordul, — felelt Brown bátorítólag. — A keréktalpakon gördülünk Amboiseig.»

Nem tudom, mit akart azzal mondani, hogy a keréktalpakon gördülünk, de miután fizetünk a gazdának és én utolsó hosszú istenhózzáddal bucsúztam kocsimnak maradványaitól, melyeket ajándékba adtam a gazdának: módomban volt kitalálni a használt kifejezés jelentését. Olyanféle az, mintha valaki talpnélküli cipőben járna. Azt hiszem, ehhez nem kell bővebb magyarázat. De az új kocsi oly remek szépségű, hogy annál megbotránkoztatott azt a gummiabroncsok mostani állapotában, mintegy *en déshabillé* szemlélni. Brown nem tudja leplezni, milyen büszke reá, és ezt nem csodálom. Ez a Brown igazi «Masco»-nak bizonyul, mert még minden hinárból kirántott, a mióta — melodramai nyelven szólva — utamat keresztelte. És most milyen szép kocsi! Szerzett! Amboiseba menet megtudtam, mennyit kell egy napra fizetnem. Mindössze húsz frankot. En tiltakoztam, mert Rattray annak idején azt mondta nekem, hogy jó kocsi heti *húsz fonton* alul nem bérelhetni: de Brown megmagyarázta nekem, hogy az ő gazdája azért szabott olcsóbb árt, hogy ne kerüljön más vezető kezére az automobil; különben is az ár nem oly csekély. Úgy képelem, hogy így teljesen rendben van a dolog. Tréfás esetet mindamelllett, hogy a kocsi az a John Winston adta bére, a kinek az anyja, Lady Brighthelmston, Párisban találkozott velem és ígéretet tett, hogy Cannesban is felkeres. Képzeld el engem és Mary néni, milyen előkelően dőlünk hátra a skarlátvörös párnák hófehér kocsinkon, melynek minden sárgaréz darabja úgy ragyog, mint valami tüzlő sisakja. Nem képzelhető ennél őríz, csinosabb kocsi! Két ülés van elől és tágas *tonneau* hátul. A kormányzás és az egész berendezés egészen más, mint a szegény régi sárkányé. Belzebub nyugasztalja gonosz lelkét! Van egy kormányzókerék és két czukros fogantyú, melyekkel mindent pompásan el lehet végezni. Nincsenek itt afele utálatos hajtószíjak, melyek minduntalan elszakadnak, hogy az ember szíve is szakad utánuk, e helyett fogaskerekek és horgok szabályozzák a sebességet. Első lecskét a hajtás művészetében Brownlót vettem, mellette ülve, miálatt Amboise felé tartottunk, nagyon tiszteletgerjesztő methodussal tanít és én nagy örömmel vettem oktatását, különösen boldogan érezve magamat, mikor azt tapasztaltam, hogy minél gyorsabban hajtottunk, annál könnyebb volt kormányozni a drága jószágot. Anyyira elfoglalt és érdekelt a lecske, hogy semmi fogalmam sem volt róla, hogy merre haladunk; csak annyit vettem észre, hogy az út fehér és legnagyobb részét sík. Szinte felrezzentem, mikor Brown egyszerre tudatta: «Itt az amboise-i kastély.»

Szerencsére ekkor már megint ő hajtott; én valószínűleg egyenesen nekiiramodtam volna a folyónak, nem is gondolva arra, hogy a hídra kell terelni a kocsi, mert mi a Loire túlsó oldalán jöttünk és a folyó másik partján láttuk a kastélyt.

Korintászky Ottó féltete. KÉT JUBILÁLÓ LELEKÉSZ: Kálmán Dezső és Lágler Sándor.

Te szegény, drága, otthonülő Apuska, mily kár, mily kár, hogy sohasem láthattad azokat a gyönyörű helyeket, hova nagylelkűn elküldtél, hogy anyi szépségen lélegtessem szememet. Azt fogod mondani, hogy akárminő francia kastélynál jobban csodáld Wall-Streetet és ha már valami nagyszerűt akarsz látni, a Brooklyn-hidat szemlélheted, vagy éjnek idején a szabadságoszort; de igazán nem sejtéd, miről mondtál le. És ha az utazást igazán unalmasnak találod, minek óhajtod, hogy mindent a legnagyobb részletességgel irjad le és mintegy lefessek neked mindazt, a mi szemem elé kerül?

Szeretném tudni, vajon érzik-e olyan lányok, kik egész életüket ilyen régi, nagymúltú országokban töltötték, azt a félelemmel vegyes tiszteletet és majdnem álomszerű meglepetést, mely egész lényemen erőt vesz, mikor ezeket a nagy hiábaképző kastélyokat látom, melyek kővé vált történeti tárnak szemünk elé. Kővé vált, igaz; de ez a kő *élőnek* tűnik fel, mintha a történelem húsa és vére volna; és ha elgondolom, mennyi mindenféle történet a pompás falakon belül, hallani vélem a történelem szivdobogását, mintha az a kor és a világ oly ifjú volna még, mint én magam.

A kastélyok vidéke a Loire mentében bizonyára a föld legérdekesebb helyeinek egyike, minthogy itt központosult a régi francia udvari élet. Brownak is ez a véleménye. Ő különben roppant sokat utazott és mindenre jól emlékszik, ámbar csak egyszerű *chauffeur*.

Minden újabb hely, a hová eljutottam, azt a benyomást tette rám, hogy nála szebb nem lehet; de tudom, Amboise-t semmi más chateau nem szállíthatja le arról a magas talpazatról, melyre eddigi ítéletem szerint állítottam.

A mint a kastélyt néztem, a napfényben ragyogó, nagy, fehér, dús faragványú fafaade szinte kápráztatta szememet. Olyannak látszott, mintha elefántcsontból metszettek volna. A híd a széles, sárga, lassan hőmpolygó Loire folyó közepén fekvő szigetre vezet, mely körül a folyó felszínre csodálatosan mozdulatlan, mint a jég. Brown, bár nem is szóltam neki, lassan hajtott. Bámulságos finom érzéke van e tekintetben. Mindig tudja, mit gondol az ember, mintha telegráf útján értesítették volna. Itt volt tehát előttünk a kis Amboise városa; gyöngyök-ként lepergették szemünk előtt a folyó mentén egyes házak, mindegyik egy-egy fogadalmi ajándék az oltár lábánál, oltárként pedig a *Château* magasított fölöttük a sziklás fensík-alkotta talpazaton.

Eleinte nem voltam tisztában az építészeti stílusra nézve. Őriási, szédítő összevisszaságban tűntek szemünk elé a kastély roppant kelek tornyai, bástyái, terraszai, erkélyei és párkányzatai. Oh, azok a párkányok! Azonnal magam előtt láttam a kis Mária királynőt, a mint ajúlodva Medici Katalinra támaszkodik — a történelemben szereplő anyósok között ez érte el a legnagyobb rekordot — és szemök láttára gyilkolják a hugonottákat. Később pedig milyen levágott ember fej-fűzér csün-

gött le az erkélyekről, megannyi vért okádó csurgó gyanánt. Mikor utóbb a kastély belsejében jártunk, az ör — vagy bárminek nevezem — megmutatta a finom vasrácsosozaton a hugonották vérértől támadt rozsdás és szennyfoltokat.

Nagyon boszankodtam a miatt, hogy Mary néni folyvást a Baedekerbe temette arczát és inkább olvasott a kastély nevezetességeiről, mikor módjában volt ezeket saját szemével nézegetni. En elítélem azokat, kik a Baedekerből akkor szednek kellő adagot, mikor valami látványosságra készülnek, vagy mikor a nézésel már jóllaktak; de Mary néni annyit bírja azt a könyvet, hogy a miről abban szó van, az teljesen elvész a nagy keresésben.

A hegy aljánál meghúzódo csinos kis hótél pedig megálltunk, hogy megreggelizzünk és a podgyásztól megszabadulhassunk, miután a Brown által Párisban sürgőnyileg rendelt négy gummiabroncs megérkezett Amboiseban kellett vesztegelnünk. Annyiféle jártunk, hogy elvesztettem türelmemet, mert már szerettem volna a kastélyt megnézni. Hogy minél kevesebb időt veszítsünk, felszólítottam Brown-t, hogy velünk reggelizzen. Ez már több ízben megtörtént; így hát most sem lehetett feltűnő, ámbar Mary néni eleinte kissé lármázott miatta, sőt én is némileg furcsának találtam. Pedig legeredetibb ebben az, hogy nehezebb Brown *chauffeur*-nek nézni, mintsem némi erőlködéssel azt az udvariasságot tanusítani irányában, melylyel a gentlemannek tartozunk. Rattray, ha az asztalhoz került, úgy viselkedett, hogy erről még beszélni sem lehet; ugyanez áll számos más francziáról, ideértve a jobb nevelesűket is; de, ha tán nevezts is állításon, nem képzelhetem, hogy egy herceg szobában eszik, mint Brown, vagy jobban ápolja kezét, körmét; ámbar érthetetlen előttem, hogy ez a körülmény mikép fér össze a kocsiállítás munkájával.

Reggeli után a városon keresztül a kastély hátsó része felé ballagtunk, a hol épen vásár volt. Öröm volt nézni a sok bódét és a kékblúzos csinos parasztlányokat. A tömeg közepette haladva, egy lejtőn felemelkedő ösvényhez értünk, a hol egyszerre nyugalom és csend környezett bennünket az alattunk még mindig tartó hangos zsvaj helyett. És csakhamar Scott valamely regényébe képzeltem magamat, mert az ő hősei szoktak oly titkos ajtón át a toronyba belépni, a milyen ajtón épen mi is bekopogtattunk. Nem sejtettük, mi vár ránk a torony belsejében. Mintegy a regény következő fejezetébe léptünk (lassan persze és méltósággal, jól beleélve magunkat a regényalakok teremtojének szellemvilágába), midőn meredek úton haladva, egy fensíkhoz értünk, a hol csendes régi kert közepette a hatalmas kastély áll.

(Folytatása következik.)

KÉT PAP JUBILEUMA.

Ritka dolog a véletlennek olyan találkozása, hogy ugyanegy faluban két testvér-felekezetenek papja egy emberöltőn való harmonikus munkásság és testvéries barátság után egy időben, sőt egy napon ünnepelhesse 40 éves jubileumát. Így történt ez a tolnagegyei Kölesden s nem csoda, ha ez a jubileumi ünnep bizonyos nevezetességre jut a kis falu határain túl is. A jubiláló két pap: *Kálmán Dezső*, a kölesdi református és *Lágler Sándor*, ugyanottani evangélikus lelkész. Tanulói éveik leszámlálásával ott töltötték falujukban egész életüket; ott születtek s ifjkorukban ott lettek előbb káplánok, aztán lelkészek. Mind a ketten 1873-ban. Jó barátok voltak akkor, ifjan, azok ma is, az egyforma eredeten, nevelkedésen, élethivatáson kívül össze-fűzte őket a szellemi dolgok iránti érdeklődés is. *Kálmán Dezső* — kettejük közt a három évvel fiatalabb, a szépirodalom iránt érzett hajlamot s egy pár jóízű humorú novella-kötettel szerepelt az irodalomban, míg *Lágler Sándor* az egyházi irodalomban vívott ki magának jó nevet, szerkesztette a «Protestáns Pap» című egyházi folyóiratot is, a mely 28 évfolyamot ért meg. Jó papok, hivatásuk igaz lelki vezetői mindketten, nem csoda, ha jubileumukkor olyan melegen ünnepelték őket népiük.

A CZIGÁNY-AKADÉMIKUS.

Jean Richepin.

Páris, február 10.

Ma már sok cigány akad, a ki letagadja származását, viszont vajmi kevés az intellektuális egyéniség, ki cigánynak vallja magát. Ime, *Jean Richepin*, az ünneplott francia költő s mártól fogva a francia Akadémia tagja ezt állítja magáról, ma már ötven éve, kitartóan és makacsul. Más lapra tartozik a kérdés, őszinte-e itt Richepin? ... Mindenesetre nem érdekelten megállapítani, hogy volt bátorsága és megejtő közömbössége az előítéletek iránt...

A költő barátai ötven év óta nem mulasztanak egy alkalmat sem, hogy rögeszméjétől eltérítsék. Barrés, a fogadtatáskor elmondott beszédében szinte kiérezte a csöndes maliciáját új akadémikus társa «balvéleménye» fölött, majd hogy azt nem mondotta neki, «blagueur», vagyis kedves halhatatlan-társ, ne csináljon rossz tréfákat. S bebizonyította neki, — valósággal leleplezni igyekezett — hogy «ős-régi picardiai nemes családból származik s ősei vitéz katonák voltak». E kijelentések után nagy önmegelégedéssel tilt vissza szölyéjébe Barrés, valami finom és erősen arisztokratikus büszkeséggel.

S ha Richepin nem nyilatkozott is a rögeszméjéről ezuttal, mindenkor hangoztatta, hogy ő bizonyára cigánytól származik, — gyermek-kori emlékeztetől kezdve valami nomád, csavargó lélek lakozik benne. Sőt tanulmányozta a saját koponyaalakulatát, összehasonlította az ázsiai fajokéival, — s felfedezte magáról, hogy ő feltétlenül turáni származású cigány. Serdülő korában el is tűnt hazulról s elvegyült egy kóbor cigány csapatba, mely a fontainebleau-i erdőben tanyázott. Napokig élt velük s mikor egy holdvilágos estén a rőzse-tűz körül ültek, a cigányvajda kézen fogott egy vöröskendős, borzas és villogó szemű fekete cigány-leányt s odatette kezét az idegen fiú kezébe: — Tetszel a leánynak. Ha velünk akarsz maradni, vedd el feleségül.

Richepin bizonyára nem gondolt e vadregényes házassági koncepczióra s egy ötlettel sikerült kivágnia magát. Reggelig gondolkodik, úgymond. S hajnalban eltűnt méltóan Gyp asszony novellácsiéihez... Ez a szabadság nem lett volna neki elég — cigányos. S e félbeszakadt akkorddal a cigánykorszak be is fejeződött Richepinnél.

*

De a kalandok vágya hajszolta tovább. Hogy láthassa Algirt, fölvetette magát hajómunkásnak, egy városból a másikba ment, megfordult Brüsszelben és Londonban s már ismert költő volt, mikor bevonult a katonasághoz és résztvett a francia gyarmati háborúkban. Nyugtalan vére azonban nem elégtette meg vele a költői szoba csendjét, színpadra lépett mint — Sarah Bernhardt partnere. A szíjál költő némelyek szerint jó színész volt az isteni Sarah mellett is, mások viszont — Richepin akkori mélytűző, fekete szeméről tettek említést csupán...

...Ah, ez oly régen volt... De ki mondhátná, hogy Sarah nem őrt híven a régi emlékeket? Mindnyáján, a kik a láttuk őt, sőtéték-selyem uszályos rubájában a Richepin fogadtatásánál, meggyőződhattunk róla, hogy a lírikus emlékek még élénken csillognak szíve mélyén. Hosszú utazásai dacára ma frissebb volt, mint valaha, szinte oly friss, mint ama nagy csokor ibolya, mely sovány kebléről a költő felé nevetett. S Richepin észrevette, talán legelsőben őt, majd szinte öntudatlanul, ösztönyszerűen ajkához emelte kezét és egy szimbolikus csókot hintett fejére... Mindez oly bájos volt, mint egy jelenet, egy szalon-jelenet a tizenhét századból...

Mert hisz a költő nem volt a régi fékezhetlen «csavargókirály» többé, a mint Gaston Le Roux elnevezte. Zöld akadémikusai öltönyében olyan volt, mint egy nyugalmazott admirális. A költő, ki oly sok és vegyes tűzben volt valaha, ma kizárólagosan és kifogástalanul akadémikusnak mutatkozott; egykor érzéki ajkai ma szoborszerűen zárultak egymásra s egyik kezére nehezedve a székfamláyon, hatalmas mellével és bronzbarna arczával olyan öreg vajdának tűnt fel, a ki már

JEAN RICHPIN.

elernyed s már csak — ritkán hegedül... De most rajta a sor...

A mikor beszélni kezdett, az egykori trubaduri hang még kiérezte, csak némi melankolikus változatok vegyültek el benne. Mikor az ő szíjál muzsájáról beszélt, varázsszerű melegséget árasztott a szavaival, melyek minden egyes árnyalatú formás és kellően elhelyezett volt, mint a mikor művészi kéz fut végig a zongorabillentőkön. Csak az nem volt alkalmas egészen az egyéniségehez, hogy a regénygyártó Theuriet Andréről, mint elődjéről kellett beszélnie, mégis végtelen sok jóhiszeműséggel és odaadással emlékezett meg róla, sőt a saját költészetét is belekapcsolta a Theuriet André fantáziájába...

Gyönyörű művelvezet volt Richepin előadását hallgatni, a mikor a becses a sok értékes — és őszinte — költői vallomás emelte.

— Szíjál muzsáját a francia nyelv szépségére áldoztam, — mondotta. — Erőmet a népből merítettem, melynek kedélye, üdősége mesterkéletlen... Vesszen az én hű árnyam emléke is, — mondotta tovább lelkesen — ha mig fajunk él, költői sóhajom, leheltemem nem élne tovább az ajkakon, a miért szívem dobbanását halhatatlanná tettem!

E gondolatban sok költői szabadság van, de őszinte...

Mikor Barrés méltatta Richepin költészetét, elnevezte «a csavargók királyának» és «Turán fejedelmének». Közben megemlítette, hogy Richepin inspirálta a cigány nép és a muzsikájuk.

— Hallgatták a cigánymuzsikát, a cigányokét — mondotta Barrés, — kik lenn, a Dunamellék síkságain tanyáznak. Ez a mámor dala, — forrongó sóhaja egy fajnak, mely olyan szabadságot követel, mint egy pusztai vad lóé. A cigánymuzsikások a táncot, erőt, harezot és orgiát ünneplik, elegyítve a szenvedés hangjaival. Ha az elkecserező zenéje levegőbe dobja egy fölzaklatott lélek viharos kiáltásait, magával ragadja mindazokat, kik a társadalomból és önmaguktól menekülni akarnak. E zokogó hangok földöntúli erővel ragadnak bennünket ama regényes életbe. De a lélek megtörik e varázslatokban.

Richepin legutóbb a «Vándorlegény»-ben foglalkoztatta a kritikát, hol sok erőset, újat alkotott. Azóta mind gyakrabban pihenni kezd. Vagy megszállta tán a szelleme ama mondásnak az akadémikusai mivoltában, a mivel France Anatol a francia akadémia elnevezte, hogy az: a tudomány és költészet múzeuma?

Lendvai Károly.

A SZENTPÉTERVÁRI SAKKVERSENY.

Az idei sakkkozó szezon érdekesebb és nagyszabású eseménnyel kezdődik: néhány nap óta javában folyik a szentpétervári sakkverseny, a mely részt-

vevőinek sorában magában egyesíti a legnevesebb és legtalentusosabb sakk mestereket.

Képviselve vannak csalmen teljes számban a régibb mesterek legkiválóbbjai, azonkívül pedig ott vannak a küzdők sorában a fiatalok is, a kik az utóbbi évek során mindjobban teret foglalnak és nem egyszer bizonyosságot adtak arról, hogy méltó ellenfelei a régibb gardának. Érdekesebb módfelett izgalmas mérkőzésre van ilyenformán kilátás, mert mind a két fél olyan módon és olyan arányban van képviselve, hogy csak a legkiválóbbak jutottak a szereplés lehetőségéhez. Ez a verseny tehát módot ad úgy a fiatal sakk mestereknek, mint a régibb gardának arra, hogy a maga értékeit és kvalitásait a maga igazi formájában mutassa be.

Mindzekeken kívül nagyban és a sakkkozó világ számára a szenzáció erejével emeli a verseny érdekességét, hogy a résztvevők között ott szerepel a világ mester: dr. *Lasker* Emanuel is, a ki évek hosszú sora óta távol tartotta magát a nyilvános sakkversenyen való részvételtől. Legutóbb a cambridge-springi sakkversenyen vett részt, ott azonban nem nyerte az első díjat; *Marshall* előzte meg az első-ségen és — mint ismeretes — *Lasker* Janovszkival együtt osztozott a második és harmadik díjon.

Külön érdekesség tehát a sakk iránt érdeklődő közönség számára *Lasker* szereplésének a figyelemmel kísérése. Az eddigi fordulók eredményei azt mutatják, hogy a világ mester nincsen egészen kiáldozva a világ mesteri formájában; eddigleg ugyanis nem produkált olyan eredményt, a mely az ő kétségtele-nül és újabbban is beigazolt legelsőrangú képességeinek megfelelne. Bizonyosra vesszük azonban, hogy a további fordulók során *Lasker* kellő formába kerül és sikerülnie fog az első helyre kerülni.

Annival is inkább, mert legveszedelmesebb ellenfeleink egyike: a bécsi *Schlechter* eddigi balsikerivel minden reményét elvesztette arra vonatkozólag, hogy az első helyre kerülhesse. Veszélyes ellenfelei *Lasker*nek még *Rubinstein*, a ki mindmostandig igen szépen kitart, továbbá *Bernstein*, a fiatal garda másik jeles tagja, a ki szintén imponáló kvalitásokat vitt a küzdelemben.

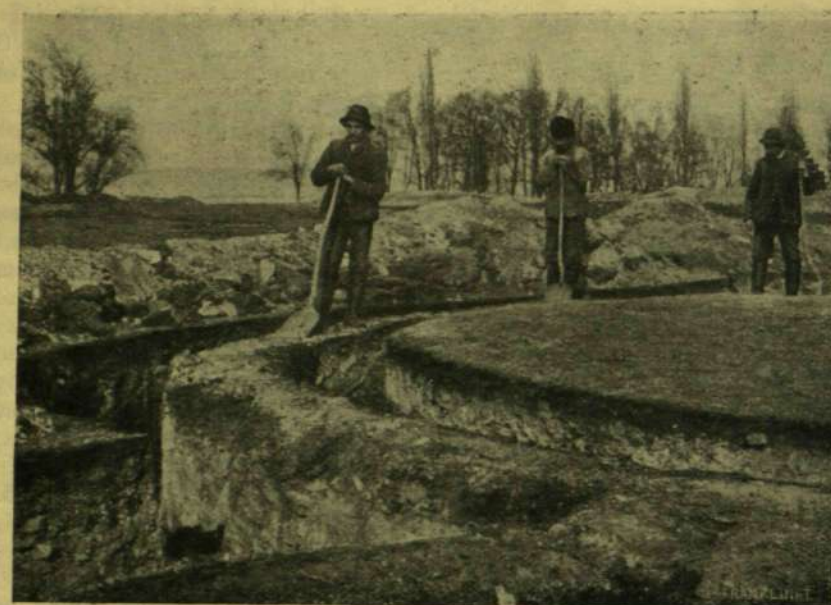
Bennünket, magyarokat is közelről érdekel ez a sakkverseny: részt vesz rajta *Forgács* Leó, a kiváló fiatal magyar sakk mester és az ő képességeit és eddigi eredményeit figyelembe véve, bizonyosra vesszük, hogy a verseny végén az első díjak között lesz.

Mindent összevéve: a sakk iránt érdeklődő közönségnek nem mindennapi eseményben van része, a mely mindenképen megérdemli, hogy az érdeklődés középpontjába helyezkedjék.

REGÉSZETI ÁSATÁSOK FENÉK (MOGENTIANA) TERÜLETÉN.

A Balaton délnyugati végén, Keszthelytől öt kilométer távolnyira fekszik Fenék pusztja, a gróf Festetics-féle hitbizományi birtok egyik legszebb és legértékesebb gazdasága, melynek területén a rómaiak idejében a híres *Mogentiana* állott.

Ennek a helynek hadászati szempontból, erődítési ezirra kiválóan alkalmas voltát a világhatalomra törekvő római nép észleltetésé-

Egy római épület alapfalainak feltárása.

A feltárt alapfalak.

RÓMAI KORI ÁSATÁSOK FENÉK (MOGENTIANA) TERÜLETÉN.

Pannonia meghódítása után, csakhamar felismerte. Kedvező stratégiai fekvése, valamint az a körülmény, hogy a Pécestől Szombathelyig vezető római utat a Héviz, a Balaton s a Zala folyó ingoványai miatt egyedül itt lehetett keresztülvezetni: csak siettetta a rómaiak abbeli elhatározását, hogy Fenék területét meg erősített helyül tegyék.

Alapítása valószínűleg Traján császár uralkodása idejére (Kr. u. 98—117) esik. Alapítása után csakhamar esomópont lett, a honnét katonai és közgazdasági adminisztráció folyt. Fontosságát emelte az a körülmény is, hogy Sopianae-t Savaria-val és Halicanum-ot Aquincum-mal összekötő út Mogentianán vezetett keresztül.

Ennek a nevezetes római helynek már egész kis irodalma van.

Az útikönyvek közül, melyek a római birodalom úthálózatát ismertetik, a III. század elejéről származó Itinerarium Antonini tartalmaz reá vonatkozó adatokat.

Bél Mátyás egy hátramaradt és az esztergomi káptalan könyvtárában őrzött kéziratában foglalkozik vele s a többek közt azt írja róla, hogy: négyzetes alakja volt; kiterjedése egy negyedóra járási területet foglal el s hogy római város volt, azt nemcsak alakja, hanem a római császárok pénzei is bizonyítják, melyek itt gyakran találhatók.

Kívül még Rómer Flóris, — hazai régésztünk egy úttörő bajnoka, — dr. Lipp Vilmos, dr. Kuzsinszky Bálint, dr. Finály Gábor s e sorok írója foglalkozott vele.

Fekvését, alakját és nagyságát Rómer állapította meg először. Észleletét, mely nem szakaszerű ásatás, hanem csak pusztán helyszíni szemle eredménye volt s épen ezért Mogentiana hű képét nem nyújtja, 1862-ben, az Archaeologiai Közlemények III. kötetének 2-ik füzetében közölte.

A már közzétett sok téves adat helyreigazítása, Mogentiana határvonalainak, kiterjedésének és alakjának szakaszerű ásatások útján való megállapítása s a sűrű ködhomálynak, mely évszázadok óta takarta, eloszlása volt a Keszthelyen működő Balatoni Múzeum-Egyesületnek egyik legelső feladata, midőn megalakulása második évében, 1899-ben, a tulajdonos engedélyével megkezdtem ez érdekes római telep feltárását.

Az ásatások azóta évről-évre folynak és már eddig is számos téves adat nyert helyreigazítást.

A téglány alakú római erődítmény területe körülbelül száznegyven négyzetméter, melyet három méter vastag kőfal kerített. A kőfalon belül pavillon-rendszerben voltak elhelyezve a különböző ezélokra szolgáló épületek, melyek méreteikre nézve tetemesen felülmúlták az aquincumi épületeket. Eddig már tizenhat épület került napfényre, melyek közül egyiknek hossza 102 méter volt. Feltártuk továbbá az egész északi védőbástyát is, melyhez 22—25 méter távolságra egymástól hat őrtorony volt építve. A saroktorony átmérője 17, a többieké 15 méter volt.

Úgy az épületek, mint a tornyok és védőbástyák falai homokkőből épültek, de előfordul a mészkő és a bazalt is. Az épületek közfalai, sarkai, a légfűtő folyosók, az azokat tartó pillérek stb. római téglából épültek. Az épületek és tornyok cserép-zsindelyvel voltak fedve.

Hogy mi volt e nagyszabású épületek s így Mogentiana romdőltenek is közvetlen oka, azt a vastag hamuréteg, a megszenesedett gerendák, a kormos falak, az összeolvadt bronz-, vas- és üveg tömbök sejteti engedik, melyek a falak mentén s az épületekben lépten-nyomon találhatók. De az is bizonyos, hogy a kegyelet nem ismerő emberi kéz fejezte be a rombolás művét akkor, a mikor a hosszú évszázadok viharaival még mindig dacolni tudó falakat önző ezélből, új épületek emelésére felhasználta, a nélkül, hogy rombolása előtt az épületek alakját az utókor számára valami módon megörökítette volna.

A XIV. század végén Mogentiana romjaiból építtette ugyanis Laczkfy István vajda a keszthelyi Ferencz-rendiek templomát; abból épült nagyrészen Fenék major is s annak faragott és feliratos köveit hordták el töltésnek a Fenéktől Balaton-Szent-Györgyre vezető lápos, berkes, ingoványos útvonal feltöltéséhez is!

Ma már csak az alapfalak után lehet megállapítani alakját s a Balatoni Múzeum-Egyesület s annak vezetői korszakos munkát végeznek azáltal, hogy Mogentiana romjait a föld mélyéből előtárják és dicső múltjára némi fényt, világosságot derítenek.

Dr. Csák Árpád.

A HÉTRŐL.

Farsang vége. Ezen a héten Budapest mulató hajlandóságú lakossága két napra, azaz hogy két éjszakára hivatalos pecséttel — kimenőt kapott. A főkapitány megengedte, hogy farsang két utolsó napján a kávéházak mellett a vendéglők is hajnali három óráig nyitva maradhassanak és szólhassanak a muzsika is, vidám hangossággal töltvén meg a mulatóra engedett éjszakát. Megállapíthatjuk, hogy a közönség élt is az engedelmével meg nem is. A két világosnak szánt éjszaka valamivel hangosabb volt a rendesnél, de ahhoz, hogy egy mulató város hullámozó, kavargó és derűs izgalmaival mindenkit magával ragadó képét nyújtja, még csak közel se jött. A minthogy ez a kép egyáltalában ismeretlen Budapestben, Vannak ugyan alkalmak, mint például Szilveszter éjszakája, vagy — főként mielőtt a szocialisták a maguk ünnepének foglalták le — a május elsejére virradó éjszaka, mikor a város polgárságának mulató hajlandósága valamelyest neki lendül, de a kedvnek ez a megmozdulása még csak halvány nyomatát se adja annak a vidám, tüzes, sőt féktelen kavarodásnak, a melylyel az ujjongó, mulató, tréfkázó tömeg bizonyos napokon a külföldi nagyvárosok utcáit elborítja és éjszakáit megvilágosítja. A hogyan Páris, Róma, Velence, Nizza,

Berlin, München sőt Bécs népe is egyes hagyományos napokon mulatni tud, azt mi Budapesten soha se láthatjuk. Vannak, a kik ennek a mi temperamentumunk másformájában, meg a viszonyaink nehézségeiben vélik megtalálni a magyarázatát. Mi másban keressük. A mi temperamentumunk nem halványabb, mint például a német és másutt se csupa gyönyörűség az emberek élete. De a mi szép fővárosunk népe még nem eléggé összeforrott ahhoz, hogy a kedve megnyilatkozásában egyöntetű tudjon lenni. E rohamban nőtt város lakossága sokfelől verődött össze és nincs annyi ideje együtt, hogy az összetétele természetéből folyó tagoltság rései már elenyészthetnek volna. Ezért nem tud a mulató kedve se egy nagy egységesség terjedelmében és tömörségével megnyilatkozni. Ehhez idő kell. Időt pedig tartogat a számunkra bőven a jövőendő!

A legvastagabb gőz. A változatosság kedvéért — adja a jó Isten, hogy egyedül és csakis ezért! — ez a hét megint háborús hírekkel köszöntött reánk. Az utóbbi hónapok folyamán egy kicsit már meg is szokhattuk ezeket a híreket: azt is, hogy megczáfolják őket, de azt is, hogy ne tartunk őket alaptalanoknak és minden komoly háttér nélkül valóknak. Az ilyen hirhullámzásoknak mindegyikre megvan az a természetes hatásuk, hogy idegessé vagy legalább is izgékonyvá teszik a lelkeket, a minek viszont az a következménye, hogy a hányzór a háborús hírek újra jelentkeznek, a képzeletünk, a gondolkodásunk, az érzésünk mindig erősebben reflektál rájuk, mindig tömörebbnek és súlyosabbnak érzékeljük őket. A legvastagabb párja a vének van, írja Tolsztoj, és a hány háborús hír, az mind egy fölröbbant tömlő, a melyből ilyen sűrű, fojtó pára árad a levegőbe, egyre jobban megtöltvén ezt feszültséggel, gőzzel, forrósággal. Alig lehet valami érdekesebb, mint sok milliónyi lélek e fokozatos áthévelésének a szemlélete, de alig lehet valami nehezebb is, mert hiszen édesmindnyáján benne vagyunk ebben a folyamatban, annál inkább, mennél nagyobb érdeklődéssel figyeljük. A háborúnak egyelőre még csak a híre kísért, adja Isten, hogy többet ne is kapjunk belőle, de arról már meggyőződhetünk ezekben a felhős időkben, hogy nincs a világon érdekesség, a mely olyan egyetemesen tudná megfogni, foglalkoztatni és izgatni az emberek összeségének a lelkét, mint a háború. Az érzéseknek egy egész, óriási módon gazdag skálája rezdül meg és ad hangot bennük már a pusztaság szelére egy ilyen rengeteg energiákat megmozgató mérközésnek. Más lesz az egész világ színe, a levegő is mintha valósággal gyűlékonyvá válnék. Érdekes jelenség, annyira, hogy ennyivel későbbesen be is érjük Isten óvjón bennünket attól, hogy ennek az érdekességnek még a fokozódását is megkapjuk!

A protekció ellen. Egy tréfás ember megmondta ugyan, hogy nagy szerencsétlenség lenne, ha

Az északi védő-bástya egy része.

Az észak-nyugati sarok-torony.

RÓMAI KORI ÁSATÁSOK FENÉK (MOGENTIANA) TERÜLETÉN.

a protekciót sikerülne vépképen eltörölni, mert akkor a boldogulának körülbelül legbiztosabb fegyverést vesztenék el a törekvő emberek: de azért az utóbbi esztendőben egyre több jelét és jelenségét látjuk annak az igyekezetnek, hogy a boldogulának ez az eszköze hatástalanná, sőt lehetetlenné tétessék. A mi bizonyára azt mutatja, hogy a változó idők erkölcsi protekciót nem hajlandó a leghatásosabb siker-biztosítónak tekinteni vagy ilyennek elfűzni. Meg akarja rá tanítani az embereket, hogy a sikert és az eredményt más, bár nehezebb, de tartalmasabb eszközökkel keressék. A protekció-hajhás ellen való küzdelemnek a legezérlevezetőbb módja kétségtelenül az, a mely — iránytalanul bénítja. A protekció-keresés hajójáról leveszi a delejtűt, úgy, hogy ez nem tudja: merre tartson a célja felé? A legújabb protekció-ellenes intézkedés valóban ezzel a módszerrel él. Az ügyvéd-vizsgáló bizottság érdemes elnöke, Székely Ferencz koronaügyész a héten elrendelte, hogy ezentűl a cenzorok nevét titokban tartsák és a jelölt csak akkor tudja meg, kik mérik meg a tudományát, mikor már előttük áll. Ennek az intézkedésnek kétségtelenül meg lesz a maga üdvös és nagy hatása a protekció-keresés ostromának a meggyöngölésében. De hogy végképen megszüntessen minden ilyen próbálkozást, ennyit nem szabad remélnünk. Eszünkbe jut a notórius pumpolóról szóló anekdota, a ki mikor egy ismerős arczvonású uriembert pillantott meg, eléje állt és így szólt hozzá:

— Ezer bocsánatot kérek, hogy azt a tíz koronát még most se adhattam meg, de a jövő héten okvetlenül megfizetem.

Az idegen csodálkozva nézett rá.

— Uram, ön tévedett, mert én önt nem is ismerem!

A mire a barátunk egykedvűen felelt:

— Ez meglehet. De biztosíthatom, hogy ha ismerne, akkor nem tévedtem volna!

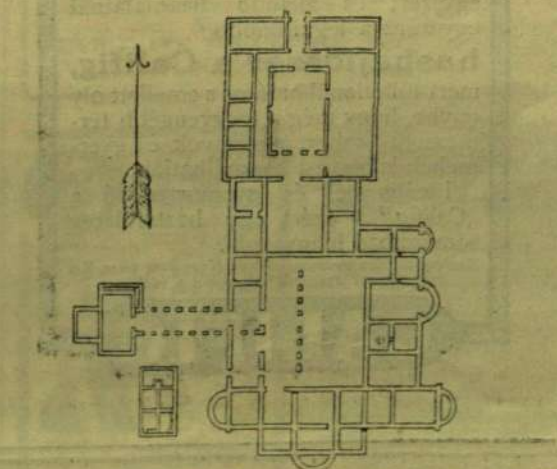
A protekció-keresők között is kétségtelenül lesznek urak, a kik, ha már nem tudhatják: kitől kérienek protekciót, egyszerűen kérni fognak mindenkitől, hogy az igazi is közöttük legyen!

Vakolat-rombolás. Budapesten, a melynek meg lehetős bőven jutott a nem irigylendő különlegességekből, a legújabb spezialitása egy mind sűrűbben fellépő jelenség, hatásában hasonló egy igen széleslyes és meglehetősen enyhe lefolyású föld-rongósághoz. A vulkánus erők azonban ezeknél a jelenségeknél a föld fölött, elkecseregett emberi lelkek indulatában működnek és a mi hajítja, kavarja őket, az a lakásnézet kihasználó spekuláció rettenetes nyomása. A ház-rombolásokról beszélünk, a melyeknek immár egész sorozata folyt a fővárosban. Megsanyargatott és elkecseregett emberek, természetesen a lakosság legszegényebb rétegeiből valók, a segítés eszközeinek híján, a bosszúállásnak erre a sajátos módjára fanyalodtak, a mi azután olyan állapotot teremt, melyben tragikum és kómi-

kum igazán bizarr módon ölelkezik egymással. A kire a boldogulán, agyonstájerolt lakó haragszik, az a háziúr vagy a ki ennek a jogait gyakorolja. Ha tehát meg akar verni valakit, természetesen azt akarja. De ehhez a gyönyörűséghez nincsen se módja, se hatalma. Megveri tehát — a házat, a melyre semmi oka sincs, hogy haragudjék, de nem is bánthatja tulságosan, mert hiszen ő lakik benne és ha lehúzza a tetejét, ő marad földel nélkül. Ha volt valaha valamely akciónak megfelelő jelszava, soha megfelelőbb egynek se lehetett, mint a menyire erre a forrongásra ráillik ez a mottó, hogy: — *Üsd agyon, de — ne nagyon!* Mert hogy az ostrom tulságosan eredményes ne legyen, erre legjobban maguknak az ostromlóknak kell ügyelniük. Csak azt pusztíthatja el a nekikeseredett indulatok között marsrúttal dolgozó háborgása, a mi a lakás használatához nem feltétlenül szükséges. A mi fölösleges dísz és nélkülözhető kényelem. Már pedig, hogy ezekben a szomorú, sivár bérkaszányákban sok ilyen elpusztítható ne legyen, arról a tulajdonosaik már jó előre gondoskodtak. Már akkor, mikor — még nem is sejtették, hogy ez gondoskodás vagy elővigyázat!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pesti erkölcsök. Azok között a műfajok között, a melyek félig a journalistikához, félig az irodalomhoz tartoznak, a *croquis* az, a mely az utóbbi években nálunk legnagyobb népszerűségre jutott, azon a réven, hogy viszonyaink szükségessége egy sereg természet és nagy tehetségű íróit is rávált a művelésére. S mivel minden írói műnek az ad súlyt és vonzóerőt, hogy ki s hogyan írja, hirtelen azon vetjük észre magunkat, hogy az eredetileg nem sokra becsült *croquis* irodalmi színvonalra emelkedett. Ebben pedig talán a legtöbb része van Molnár Ferencnek, a kinek *croquis*jaiban a jókedvű humor, a maliciózus csúfolódás, a dolgokkal való jöngleur-ügyességű játékos tudás adomániai, szóval azok az adománnyok, melyek a közönség kegyelme megszerzésére leginkább alkalmasak, olyan sajátképi írói

102 méter hosszú római épület alaprajza Fenék (Mogentiana) területén.

tulajdonságokkal egyesülnek, mint a legpontosabb részletekig hatoló megfigyelés, a karrikatura meglepően biztos vonalvezetése, az emberlátásnak szinte souverain érettsége. E mellett megvan még az az előnye is Molnár *croquis*-jainak, hogy mindig aktuálisak, mert minden torzítottságuk ellenére is mindig a mi fővárosi életünkben gyökereznek, de nincsenek olyan természetű aktualitások, melyek elmúltával érdekességük is elmúlna. Szerencsés gondolat volt tehát, hogy a *Magyar Könyvtárba*, a melynek egyik feladata a közönséget könnyebb-fajta, mulatózó és mégis értékes olvasmányal is ellátni, fölvetették Molnár Ferenc *croquis*-jainak egy gyűjteményét *Pesti erkölcsök* címmel. Csupa torzkép, éles gúnyolódás efféle dolgokon, mint: a pesti ember látogatása a fogorvosnál, a borbélynál, beszélgetés a jouron a zenéről, a Budapest közelében nyaralók és a vasárnapi vendég, az állatkert siralmas viszonyai. Valamennyi torzító tükrök, a ki felületesen olvas, csak a furcsa formákban és vonalakban nyelvet, a ki a sorok közé is lát, az észreveszi benne a budapesti élet egy-egy felszínképének a vonásait is. Épen ezzel árulja el Molnár még ezekben a könnyű, tollhegyvel írt dolgokban is, hogy mennyire igazi író: mindig van háttérre annak, a mit ír s még legesekélyesebb dolgai is összekapcsolódnak az élettel. *Croquis*-jainak már a lapokban való megjelenésükkor is nagy sikerük volt, egyes trófiái mindenfelől elterjedtek s most, hogy java részük együtt, egy füzetben kapja meg az olvasó, bizonyára nagyon kapósak lesznek.

Vikár Béla Kalevala-fordítása. Húsz évi kitaró és szeretetteljes munka után Vikár Béla végre elkészült nagy munkájával, a nagy finn nemzeti eposz, a *Kalevala* magyar fordításával s a fordítás egy hatalmas kötetben meg is jelent. Ez tudvaleg a második magyar Kalevala-fordítás. Az első még 1871-ben adta ki Barna Ferdinánd, de az ő fordítása a mai kíváncsoknak már nem felel meg, tiszteltetreműltó tulajdonságai mellett is nem áll sem költői nyelvről és technikáról, sem a Kalevala-lára vonatkozó kutatások színvonalán s különben is a könyvtári forgalomból teljesen kikerült. Vikár a nyolcvanas évek végén kezdett foglalkozni egy új Kalevala-fordítás gondolatával, 1889—90-ben fél-évre terjedő tanulmányutat tett e czéloból Finnországban, a Ladoga-tó északi részén levő dalterületen, alaposan foglalkozott azzal a tájszólással, melyhez a nagy eposz nyelve legközelebb áll, meghallgatta a népies dalosokat, hogy megismerje az énekek ritmusát, zenéjét és előadásának módját. Ezzel az apparátussal fogott munkájához, melyre egyes időkben meglehetősen mutatványainak sikere is biztatta. Most, hogy elkészült, látjuk csak, milyen nagy és derék munkát végzett. Fordítása valóban irodalmi színvonalon áll: a magyar költői nyelv teljes ismeretével készült, felhasználja népies nyelvünket a költemény naiv hangjának visszaadására, a nélkül, hogy ezzel kivetkőztetné északi jellegéből, teljesen ura a magyar vers technikájának s az útjára akadó nem csekély nehézségeket könnyedén győzi le. Kétségtelenül segítségére volt a nyelvrokonság s a ritmus rokonsága is. A forma teljesen megfelel a mi itemes nyelvezés verssorunknak abban a kevésbé kötött alakjában, a mely a régi költszethen s a népköltészetben fenmaradt: ezt használja Vikár is és rövid olvasás után meggyőződünk róla, hogy bravúrral használja. Maga a költemény, akármennyire idegen is a mi életünkől az a világ, a melyet feltár, kétségtelenül egyik legnagyobb szerzői alkotása az egyetemes népszellemnek. Eleinte talán némi nehézségeket okoz az olvasónak idegensége, de csak bele kell egy kicsit melednie és sorra fel-

**ÉKSZEREK
EZÜSTNEMÜEK**

egyházi serek, órák, angol, francia és kínai műst dísz tárgyak gyári áron a legújabb angol rendszer szerint be-
szerezhetők.
részlelvezetésre

Sárga János ékszergyárostól

Kolozsvárt. - Képes nagy árjegyzék ingy.

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA

*** kelmefestő és vegytisztító gyára ***

Budapest, IX. ker., Kínizsy-utca 14. szám.

Cégl tulajdonos: Kovács Endre.

Kitintetve: Páris, Bécs, Budapest, Szeged. Alapítást 1864. Telefon 63-38. Vidéki megbízások pontosan teljesítettek.

Gyűjtőtelepek: Andrásy-ut 50. szám. Lipót-körút 18. szám. Isabella-utca 66. szám. Rákóczi-ut 78. szám. Ullői-ut 30. szám. Váci-utca 51. szám.

BÓRSZÉKIPAR

Kendi Antal Bpest, IV. Károly-u. 2.

ANGOL BÓRBUTOR

készítése, festése és renoválása saját műhelyben.

Ebédlo-székek, iroda-fotelok valódi bőrrel.

Ullóbutor állványok hárpitozása.

Székátalkítások.

SERAIL-ARCZENŐCS,

Minden ártalmas alkalmatosság nélkül!

Minden ártalmas alkalmatosság nélkül!

az arcot tisztítja, fahárít és barsonyphává teszi. Egy tégely ára 1 kor. 40 fill., kis tégely ára 70 fill. Serail-szappan, Epe-szappan kitűnő tolett szappanok a kenés használatához. Serail-erőme nappali használatra, Serail-poudre kiváló finom arcpor három színben, fehér rózsaszín és erőme. Egy doboz ára 1 kor. Készíti ROZSNYAY MATYÁS gyógyszerész, Aradon, Szabadság-tér. 12294

Páratlan és csodás hatású arczeépítő és finomító a Földes-féle

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsirtalan, ártalmatlan, rugtlan szepit. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-poudre 1 K 20 f., három színben kapható. Tessenék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal. a készítő FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

BÁLI UJDONSÁGOK

FÉRFI-DIVATCIKKEKben továbbá legújabb szelvényű szelvényű „CHIC” és más

nyakkendőben

SEBŐK GYULA férfi-divatkülönlegesség üzletében Bpest, VI., Teréz-körút 48. (Telefon 106-70.) Árjegyzék ingyen

BUTOR

készpénzért és részlete. 3 szoba teljes berendezés 360 ftt., mely áll: 1 háló, ebédlő és szalonból. 100 szoba állandóan készen várakozik a legegyszerűbb kivitelű a legfinomabbig. Képes árjegyzék ingyen. Album 50 fill. bélégekben. NAGY IMRE lakberendezési vállalata, Budapest, Váci-körút 9. sz. (Szerecsen-u. sarok.)

Technikum Mittweida Igazgató: A. Holst, tanár. 19073 (Szász királyi). Magasabb technikai tanítást elektromos és gépész-mérnök, technikus és művezető kiképzésére. Gázgépész, szerelő elektrotechn. és gépész laboratóriumok. Gyári tanulmelyek. 5610 hallgató a 36. iskolai évben. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Vegyi tisztítás, ruha-festés, gőzmosás

ezimű ismertető füzetet bárkinek bérmentve küld Haltenberger Béla, Kassa. ▲▲▲▲▲

Szücsmester

SCHWARTZ MÁRTON Budapest, VII., Károly-körút 17. szám.

Dús választék szőrmé árúban. Mérték utáni rendelések.

+ Soványság. +

Szép toll alakot, gyönyörű kelet 6-8 het alatti érthető el a törv. védett „Büsteria” név arany éremmel (Páris 1900, Hamburg 1901, Bécs 1905) kitüntetett orientális eróporunk használatát által. 30 fontnyi házias biztosítva. Ártalmatlan. Feltétlen reális, nem szelvény. Sok elismerőlevél. Doboz használati utatással 2 márk. Postautalványon v. utánvétellel (portó külön) Hygienisches Institut Dr. Franz Steiner & Co Berlin 57. Königsgräberstrasse 66. Budapest kapható. Török Józsefnél, Király-u. 12.

= Ibolya illat =

(Grasseból, Dél-franciaországi) legjobb a világban. Ki egyszer veszi, mindig veszi. Üvege 6 kor. postaköltség 90 fillér utánvétellel. 3 üveg 18 korona bérmentve. Maatz, Wien IX., Alserstrasse 6/V.

Szénásy, Hoffmann és Tsa

:: selyemáruház, IV., BÉCSI-UTCZA 4. SZ. ::

jelenti, hogy a farsangi ujdonságok megérkeztek.

Duplaszéles creppe meteor Duplaszéles cachimire de soie
" " creppe charmeuse " " chinée voile
" " reczés cachimir " " Voile de soie chine
brillante bordürrel stb. stb.

:: A farsangi vásár keretében ::

csipke-ruhából, himzett japán-selyem-ruhából, himzett francia batist-ruhából, arany, ezüst és fekete flitter-ruhából

NAGY OCCASIÓT

rendezünk, mely alkalommal az itt felsorolt, ugyisintén fehér és fekete csipkekelmék melyen leszállított árban kerülnek eladásra. — Továbbá:

Louisienne souple minden színben --- -95 kr.
Taffete brillante minden színben --- 110 :
Fehér bali messaline --- -95 :
Duplaszéles pettyes gaze-ruhára --- -95 :
60 széles juponnais minden színben --- -95 :
120 széles kínai selyem-creppe, bali ruhára --- 2.90 :

Fej- és váll-écharpeok 2-2 1/2 méter hosszúságban, voile de soieből 1 fittól kezdve. Fekete taffetták: 75, 85, 95, 1.25, 1.35, 1.45 és feljebb.

Az összes arany, ezüst, ivoir és fekete applicatiókat kiárusítjuk.

Szénásy, Hoffmann és Tsa selyemáruház

CSAKIS: IV., Bécsi-utca 4. szám.

Minták vidékre ingyen és bérmentve.

10. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, MÁRCIUS 7.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadói hivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A „Világkronika”-val 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

BÁRÓ KORNFELD ZSIGMOND.

A KÖZGAZDASÁGI TEVÉKENYSÉG FEJÉBEN TÖRTÉNŐ kitüntetések a nagy közönség szemében a legtöbb esetben nem rokonszenvesek. A mi bár nem helyeselhet, de nem egyszer érthető.

Nem így van ez Kornfeld Zsigmondnál, kit Ő Felsége most bárói rangra emelt. Az ő kitüntetésének őszintén örül mindenki, a kinek alkalmá volt vele csak egyszer is érintkezni, sőt az is, a ki csak tevékenységét ismeri.

Báró Kornfeld Zsigmondnak vezérlő szerepet biztosítottak a benne lakó nagy szellemi kvalitások. Megnyilatkozott ez abban, hogy a hány intézménynek munkásságát csak szentelte, idővel mindannyinak élére került. De megnyilatkozott abban is, hogy mindezekre az intézményekre rá nyomta a maga szellemének bélyegét. A hogy ő maga gondolkodik, abban a szellemben vezet még a gondjaira bízott pénz- és iparvállalatokat is, abban a szellemben nevelte munkatársait, s annak a szellemnek kell még az üzletekben is érvényesülnie. A mily puritán gondolkodású ő maga, ép úgy megkívánja, hogy bankja is csak akkor csináljon üzletet, ha annak megvan az etikai alapja. A mily erős hazafiság hatja át őt magát, úgy megköveteli, hogy iparvállalatai is szolgálják egyszersmind a hazafiságot, s csak oly termékeket állítsanak elő, melyek becsületére válnak a magyar névnek. S a mily erős az ő saját igazságérzeke, ép úgy megkövetelte, hogy ez teljes szigorúsággal és pártatlansággal megnyilatkozzék a tőzsde-bírói ítéleteiben.

Több mint harmincz éve, hogy a morva születésű Kornfeld Zsigmond bárót az akkor még kisebb jelentőségű Magyar Általános Hitelbank igazgatónak hívta meg.

Első kötelességének tekintette a magyar nyelvet teljesen elsajátítani. Magyar akart lenni nyelvében, működésében, egyéniségében. Mindez annyira sikerült neki, hogy csaknem elfelejtjük, hogy idegenből jött hozzánk.

S a mily vasakaratot tanusított nyelvünk elsajátításában, ép oly megalkuvást nem ismerő erélyvel látott hozzá a gondjaira bízott nemzetgazdasági érdekeink fejlesztéséhez. A

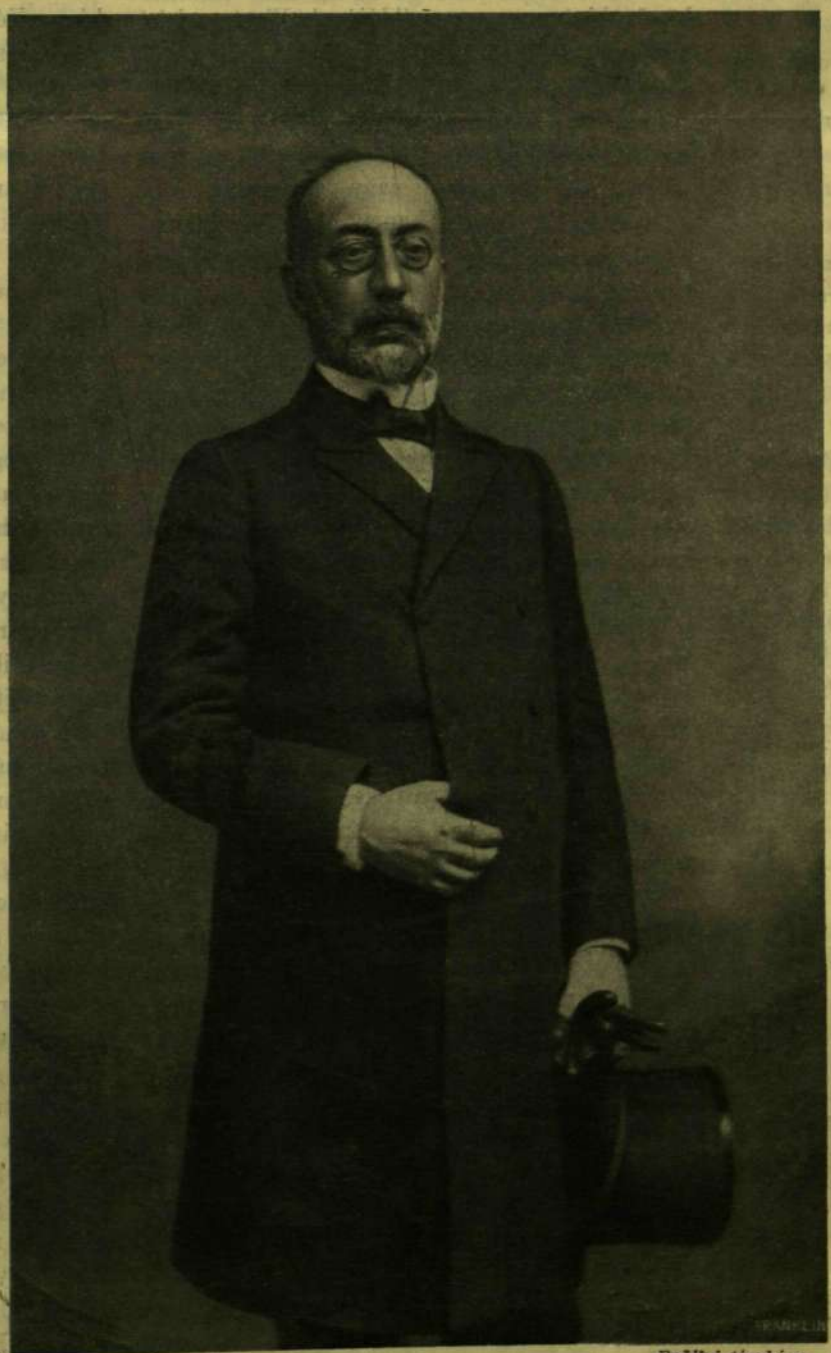
Hitelbankot nagygyá tette. A magyar hitel számára hozzáférhetővé tette a nyugot-európai piacokat, s legfőképp az ő érdeme, hogy befektetési papírjainkat ott könnyen elhelyezhetjük. Fiume fejlesztéséhez a legnagyobb mértékben hozzájárult, midőn ott több ipari vállalatot alapított. A magyar kereskedői társadalom pedig még ennél is többet köszönhet neki. Az a szeretet, melylyel iránta viseltetik,

őt nem arra vitte, hogy kényeztesse a kereskedői világ embereit, hanem arra, hogy szigorral és nemes példaadással kiirts az itt-ott esetleg felburjánzó visszaéléseket. Mert jól tudja azt, hogy csak így módon lesz a kereskedői világ nálunk is oly tisztelt, mint a minő a külföldön, s csak így szerezheti meg azt a közbecsülést, mely közhasznú működését megilleti.

Erős judicium, vasakarot, terveihez való ragaszkodás jellemzik nyilvános működését. Alapjában pedig a legjobb és a legműveltebb emberek egyike. Nagy és fontos közgazdasági tevékenység mellett volt ideje a tudomány csaknem összes ágaival foglalkozni. A magyar irodalom minden mozzanata iránt érdeklődik. Ismeri a moderneket ép úgy, mint a klasszikusokat, a költőket mint a prózairókat. Legszívesebben a filozófiával foglalkozik, melyben annyira járatos, hogy beillenék akár szaktudós-nak is.

A szépért és természetért rajong. Az olasz múzeumok közül évente néhányat keres fel s órákat tölt egyben-egyben. Legszívesebben tartózkodik azonban rakovici birtokán. Ez az ő otthona. Itt ismer minden fát, bokrot. Kastelya kertjében sétálgatva újjal mutogatja, hogy mint kertész, mit hozott létre. Erre az egy dologára büszke.

A ki úgy szereti a természetet, az jó, nemes ember. Ő az, minden cselekedetében. Csak így le-

BÁRÓ KORNFELD ZSIGMOND.

Erdélyi fényképe.